

BOUWEN AAN DE TOEKOMST

*Met trots op het verleden,
bouwen wij met toewijding
aan de toekomst.*

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

De United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO) is opgericht in 1945. De organisatie is het meest bekend om de Werelderfgoedlijst. In deze lijst staan monumenten opgenomen die zo belangrijk zijn voor de wereldgemeenschap dat we ze veilig aan toekomstige generaties willen doorgeven.

Het historische centrum van Willemstad staat sinds 1997 op de Werelderfgoedlijst. Willemstad staat bekend om haar gekleurde historische architectuur. De vier historische wijken Punda, Otrobanda, Scharloo en Pietermaai onderscheiden zich door de diversiteit in architectuur waar zowel Nederlandse, Portugeese en Spaanse stijlen zijn gecombineerd.

*Met trots op het verleden,
bouwen wij met toewijding
aan de toekomst.*

VOORWOORD	2
1. KERNCIJFERS EN KERNGETALLEN	6
2. BESTUURSVERSLAG	10
Karakteristieken van de APC Groep	10
Beleid en verantwoording	11
Visie, financieel doel en strategische speerpunten van APC	14
Bestuursaangelegenheden van APC	23
Verslag over het boekjaar	27
3. FINANCIËLE POSITIE VAN DE APC GROEP	29
4. BELEGGINGEN VAN DE APC GROEP	31
Belegd vermogen	31
Rendementen	35
5. ACTUARIËLE ASPECTEN	36
Actuariële analyse van de resultaten	36
Actuariële benodigde premie	38
Actuariële verklaring AON	40
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant EY	42
6. VOORUITZICHTEN VAN APC	45
7. VERKORTE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2022 VAN DE APC GROEP	48
Verkorte geconsolideerde balans per 31 december 2022	48
Verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2022	49
Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht	50
Toelichting op de verkorte geconsolideerde balans en de verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten	51
OVERIGE GEGEVENS	69
Gebeurtenissen na balansdatum	69
OVERZICHT AANEENGESLOTEN LICHAMEN	70

VOORWOORD

APC heeft met het boekjaar 2022, net als in het jaar 2021, een bijzonder jaar achter de rug. Ondanks de maatregelen ter mitigering van de effecten van de coronapandemie en het opengaan van de grenzen, verkeerde de wereld in aanzienlijke onrust, mede veroorzaakt door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, de extreem hoge inflatie en de interventies van Centrale Banken om de inflatie het hoofd te kunnen bieden. Dit heeft nog steeds flinke invloed op de wereldwijde economie en de financiële markten.

TERUGBLIK EN RESULTATEN BOEKJAAR 2022

Ondanks een wisselvallig jaar met onrust in de wereldeconomie, bedraagt de dekkingsgraad per eind december 2022, 103,7%.

Lokaal

Het jaar 2022 was een uitdagend jaar voor de economie van Curaçao. Na de economische impact van de COVID-19 pandemie gedurende de voorgaande jaren en de aanhoudende onzekerheden met betrekking tot het voortbestaan van de raffinaderij, de economische situatie in Venezuela, de uitdagingen met betrekking tot de luchtverbinding, het achterblijven van activiteiten in de havensector heeft het eiland dankzij de opleving van de toeristische sector in het jaar 2022 een economische groei meegemaakt. De economie bleek 'resilient' te zijn.

In 2022 is de inflatie toegenomen in vergelijking met het voorgaande jaar. Dit was voornamelijk het gevolg van de stijgende wereldwijde grondstofprijzen, met name voedsel en energie, en de impact daarvan op lokale prijzen.

Op de arbeidsmarkt bleven de werkloosheidscijfers relatief hoog, maar deze zijn in de loop van het jaar wel gedaald. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de hervatting van het toerisme, de stuwende kracht van de economie van Curaçao, na de wereldwijde beperkingen van COVID-19. Het toerisme genoot in 2022 een opleving, met een toename van bezoekersaantallen vergeleken met 2020 en 2021. De financiële dienstensector, een andere belangrijke pijler van de economie van Curaçao, bleef stabiel in 2022. Ondanks de uitdagingen die werden veroorzaakt door wereldwijde economische onzekerheden, hebben onze financiële instellingen hun veerkracht en stabiliteit bewezen.

Al met al heeft Curaçao in 2022 een belangrijke stap gezet in de richting van economisch herstel. Hoewel er uitdagingen blijven, zijn er duidelijke tekenen van veerkracht en is er potentieel voor verdere groei. Voor APC betekent dit dat we alert moeten blijven op de economische ontwikkelingen en de potentiële impact hiervan op onze investeringsportefeuille.

APC blijft zich inzetten voor een prudent beleggingsbeleid om de belangen van haar deelnemers te waarborgen en tegelijkertijd duurzame groei te bevorderen.

Internationaal

Het jaar 2022 werd gekenmerkt door aanzienlijke economische verschuivingen, waarbij vele landen hun herstel van de COVID-19 pandemie voortzetten. De financieringslasten stegen en economische vooruitzichten verslechterden. Gelijktijdige verliezen op aandelen en obligaties, ongebruikelijk op de financiële markten, maakten 2022 tot een uitdagend beleggingsjaar.

De globale economie heeft in 2022 over het algemeen een herstel getoond na de diepe recessie veroorzaakt door de COVID-19 pandemie. Veel landen zagen een aanzienlijk economisch herstel. De toename van de consumentenprijzen in veel economieën zorgde voor onzekerheid en inflatie. De inflatie in landen zoals de VS bereikte niveaus die sinds de jaren tachtig niet meer waren gezien. Dit vroeg om waakzaamheid in de beleggingsstrategieën, vooral met betrekking tot obligaties. Centrale banken wereldwijd, waaronder de Federal Reserve in de VS en de Europese Centrale Bank, begonnen gesprekken en hebben maatregelen genomen zoals het afbouwen van de kwantitatieve versoepeling en het verhogen van de rente om de inflatie te beheersen. Deze maatregelen beïnvloedden de financiële markten negatief. De energie- en grondstoffenprijzen bleven stijgen in 2022 mede als gevolg van het wereldwijde economisch herstel.

APC is consequent en consistent bezig met de economische en technologische ontwikkelingen en past waar nodig haar strategieën dienovereenkomstig aan om ervoor te zorgen dat de belangen van de deelnemers zo goed mogelijk worden gewaarborgd.

VOORUITBLIK 2023

APC is het jaar 2023 met vertrouwen ingegaan. Het zal een jaar worden van diverse strategische ontwikkelingen en implementaties om de dienstverlening aangenamer te maken en de investeringen en het rendement hieruit te waarborgen. Lokale vastgoedprojecten zullen worden uitgevoerd en intensieve gesprekken worden gevoerd ter verandering van de pensioenwetgeving. Het masterplan van het Waterfort Plaza project is aangeboden aan het Ministerie van VVRP ter beoordeling hiervan. Daarnaast wordt voortvarend gewerkt aan de realisatie van de strategische doelen en ambities van het Fonds.

STRATEGISCHE SPEERPUNTEN VAN APC

APC heeft een strategisch plan voor de jaren 2022 - 2024 vastgesteld. In het strategisch plan wordt uitgegaan van een aantal fundamentele speerpunten waaronder verdere verhoging van de klanttevredenheid, verduurzaming van de beleggingen, investeren in haar personeel en verdere digitalisering van processen. Voor ieder afzonderlijke deelnemer geldt:

“YOUR JOURNEY, is OUR GOAL”.

VERVOLG VOORWOORD

Ondanks de onrust en onzekerheid in de wereld zal APC zich blijven inspannen om de financiële rust van haar klanten, zijnde gepensioneerden en deelnemers, te waarborgen. APC staat midden in de gemeenschap, is zich bewust van haar positie hierbinnen en levert middels haar lokale investeringen een waardevolle bijdrage aan de verdere ontwikkeling van een duurzame economie van het Land Curaçao.

Een speciale dank gaat uit naar alle medewerkers van APC, deelnemers, gepensioneerden, werkgevers, de regering van het Land Curaçao, de Minister van Bestuur Planning en Dienstverlening, de Minister van Financiën, de vakbonden en externe deskundigen voor het gestelde vertrouwen, de geleverde steun en de samenwerking gedurende het afgelopen jaar.

***APC kijkt vooruit en zal samen met haar stakeholders
duurzaam bouwen aan de toekomst!***

*Namens het bestuur van
het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao*

Mevrouw C. Jozefa-Do Rego MSc, EMIA
Voorzitter

*Namens de directie van
het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao*

Mevrouw E.S. Kruithof-Bor MBA
Directeur

LANDHUIS ARRARAT WILLEMSTAD, CURAÇAO

1. KERNCIJFERS EN KERNGETALLEN

Het jaarverslag 2022 verschaft informatie over de groep Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC Groep).

De onderstaande financiële informatie is ontleend aan de geconsolideerde jaarrekening 2022 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao.

<i>(in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021*
A. Totale activa	5.585	5.968
B. Materiële vaste activa	19	18
C. Immateriële vaste activa	14	14
D. Aanwezig vermogen (D=A-B-C)	5.552	5.936
Vastgoedbeleggingen	372	271
Deelnemingen	1	1
Verstrekte leningen en overige vorderingen		
Leningen op basis van onderpand	1.091	1.030
Onderhandse leningen	9	12
Afbetalingsregelingen	309	339
Leningen aan deelnemingen	4	4
Deposito's	31	5
Aflossingsregeling Overheid Land Curaçao	78	90
Overige (persoonlijke- en bedrijfsleningen)	86	92
Gekochte leningen en obligaties	252	144
Investerings in Eigen Vermogen instrumenten	67	62
Handelsportefeuille	2.811	3.320
Vorderingen en voorraden	172	193
Liquide Middelen	269	373
E. Schulden en overige voorzieningen	404	411
F. Beleggingsreserve	0	376
G. Algemene reserve	-10	100
H. Herwaarderingsreserve - Vastgoedbeleggingen	193	99
I. Beschikbaar vermogen (I=D-E-F)	5.148	5.149
J. Voorziening voor pensioenverplichting	4.997	4.983
K Dekkingsgraad ($K=(A-E)/H \cdot 100$)	103,7%	111,5%
L. Pensioenbijdragen	96	106
M. Pensioenuitkeringen	222	210

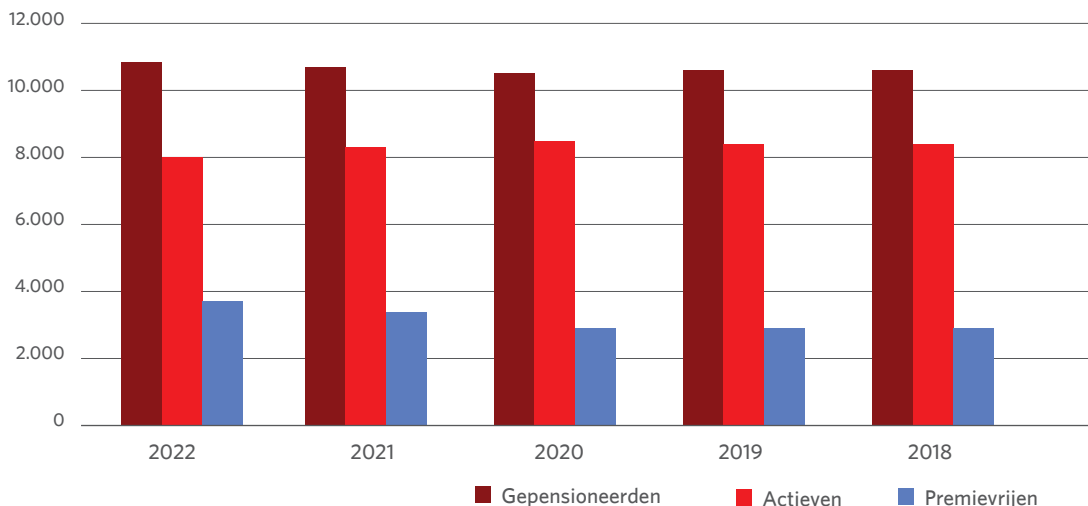
*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

In onderstaande tabel volgen een aantal kerncijfers en kerngetallen over de laatste 5 jaar.

	2022	2021*	2020	2019	2018
<i>(in miljoenen NAf)</i>					
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen (incl. Beleggingsreserve)	5.181	5.557	5.187	5.090	4.601
Beleggingsreserve	0	376	226	168	9
Dekkingsgraad (in %)	103,7%	111,5%	104,6%	103,4%	100,2%
Aantal aangesloten lichamen	58	58	62	62	62
Aantal deelgenoten (in aantallen)	22.430	22.219	22.212	22.233	21.839
Deelgenoten in actieve dienstbetrekking	8.026	8.184	8.685	8.610	8.353
Mannen	3.319	3.405	3.623	3.596	3.474
Vrouwen	4.707	4.779	5.062	5.014	4.879
Deelgenoten met uitgesteld pensioen/Premievrijen	3.613	3.361	3.092	3.101	2.987
Mannen	1.543	1.418	1.309	1.326	1.274
Vrouwen	2.070	1.943	1.783	1.775	1.713
Gepensioneerden/Pensioentrekkenden	10.791	10.674	10.435	10.522	10.499
Mannen	4.912	4.917	4.850	4.952	4.989
Vrouwen	5.694	5.552	5.367	5.345	5.281
Wezen	185	205	218	225	229
Totale premie	18%	18%	18%	18%	18%
Werkgevers	12%	12%	12%	12%	12%
Werknemers	6%	6%	6%	6%	6%
Beleggingsportefeuille	5.110	5.369	5.096	4.720	4.305
Aandelen	1.338	1.669	1.498	1.902	1.432
Binnenland	67	62	57	53	41
Buitenland	1.271	1.607	1.441	1.849	1.391
Deelnemingen	1	1	3	3	3
Binnenland	1	1	3	3	3
Buitenland	-	-	-	-	-
Vastrentende waarden	3.384	3.431	3.424	2.684	2.635
Binnenland	1.859	1.716	1.808	1.425	1.580
Buitenland	1.525	1.715	1.616	1.259	1.055
Vastgoedbeleggingen	372	271	175	134	110
Binnenland	372	271	175	123	110
Buitenland	-	-	-	11	-
Transitorische posten - Buitenland	15	-2	-4	-3	125
Totaal rendement op jaarbasis	-4,1%	8,5%	6,3%	13,3%	-1,7%

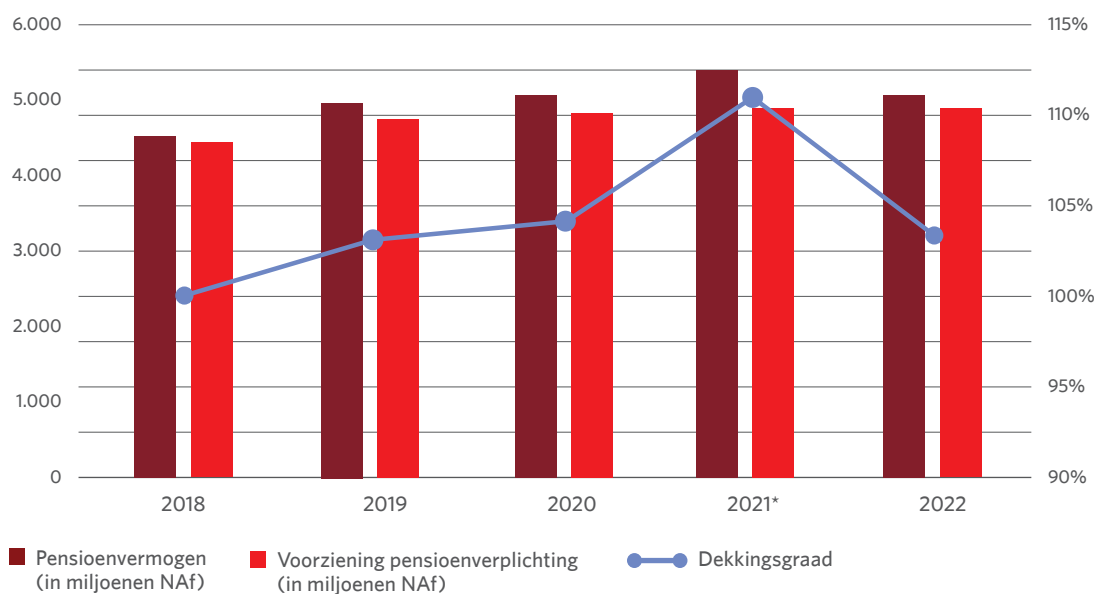
*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Ontwikkeling in het aantal deelnemers gedurende de laatste 5 jaar.

In 2022 is er, vergelijkbaar met vorig jaar, een verdere stijging te zien in het aantal gepensioneerden. Ook in 2022 is er gebruik gemaakt van de Vervroegd Vrijwillige Uitstroom (VVU) regeling die reeds in 2021 in werking is getreden. Per 31 december 2022 hebben 517 deelgenoten die in aanmerking konden komen, gebruik gemaakt van deze regeling waardoor het aantal actieve deelnemers ook afnam. Voor wat betreft de premievrije deelgenoten is ook een stijging ten opzichte van voorgaande jaren te zien.

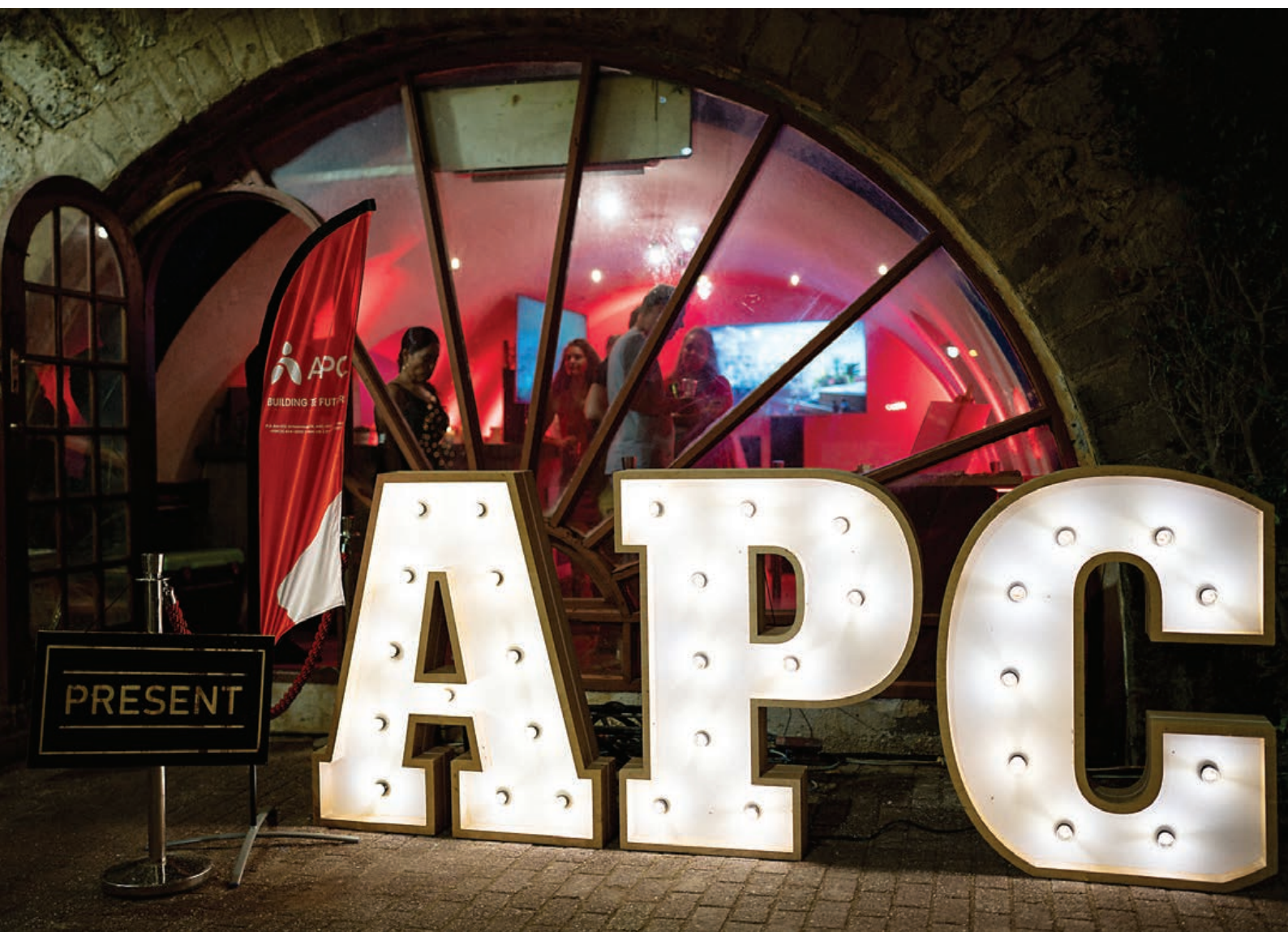
Ontwikkeling geconsolideerd pensioenvermogen, VPV en de dekkinggraad gedurende de laatste 5 jaar.

Het pensioenvermogen wordt bepaald als het totaal van de activa minus de schulden en de overige voorzieningen (dus is inclusief de beleggingsreserve).

Per ultimo 2022 bedroeg de dekkingsgraad 103,7%. De dekkingsgraad is in vergelijking met de laatste 2 jaren gedaald. De daling van de dekkingsgraad per ultimo 2022 in vergelijking met vorig jaar is met name te wijten aan de tegenvallende beleggingsresultaten van de buitenlandse beleggingsportefeuille. Het resultaat op beleggingsopbrengsten is het belangrijkste element dat heeft bijgedragen aan de negatieve ontwikkeling van de dekkingsgraad. Dit laatste als gevolg van onder anderen de oorlog in Oekraïne, hoge inflatie en het verhogen van de rente door de centrale banken. Ook de terugval in het beschikbaar vermogen vergeleken met vorig jaar is te verklaren door de negatieve (ongerealiseerde) beleggingsresultaten.

Voor wat betreft de voorziening voor pensioenverplichting (VPV) wordt aangemerkt dat daar het fonds een rijp pensioenfonds is en dus het aandeel van de gepensioneerden in de totale VPV significant is, het fonds jaarlijks te maken heeft met een kleine aangroei van de VPV.

2. BESTUURSVERSLAG

KARAKTERISTIEKEN VAN GROEP ALGEMEEN PENSIOENFONDS VAN CURAÇAO (APC GROEP)

Het geconsolideerd jaarverslag 2022 verschaft informatie over de groep Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC Groep). Tot de APC Groep behoren de volgende entiteiten die in de geconsolideerde jaarrekening zijn meegenomen:

- Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC)
- Centrale Hypotheek Bank N.V. (CHB)
- Korporaal N.V.
- APC Bank N.V. (inclusief PSB Bank N.V.)

Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (het Fonds)

De publiekrechtelijke rechtspersoon Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC) is per 10 oktober 2010 ontstaan. Het fonds is statutair gevestigd op Curaçao aan de Schouwburgweg 26. Het doel van het fonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (P.B. 1977, no. 312) van de aangesloten deelgenoten. Per 31 december 2022 heeft het fonds beleggingen uitstaan, waardoor gezien het gehouden belang van het fonds in deze entiteiten, deze deelnemingen geconsolideerd zijn, ter verschaffing van financiële informatie van de APC Groep.

Centrale Hypotheek Bank N.V. (CHB), gehouden belang van APC: 96,67%

CHB is per 20 december 1976 op Curaçao opgericht en is gevestigd in Curaçao aan de Schouwburgweg 26. Het statutaire doel van de vennootschap is het ter leen verstrekken van geld onder hypothecair verband, het ter leen opnemen van gelden tegen uitgifte van pandbrieven of schuldbekentenissen, het verkrijgen en vervreemden van onroerende goederen en het verlenen van bemiddeling bij het sluiten van verzekeringen. CHB oefent haar bedrijf uit op Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba.

Korporaal N.V., gehouden belang van APC: 100%

Op 11 december 2018 heeft APC door koop van alle aandelen in Korporaal N.V. een 100% belang in Korporaal N.V. Korporaal N.V. is in 1963 opgericht naar Nederlands Antilliaans recht en is gevestigd op Curaçao. Het statutaire doel van Korporaal is de handel in-, de exploitatie van- en het beheer over roerende en onroerende zaken, het uitvoeren van bouwwerken, verbouwingen en herstellingen, het deelnemen in andere ondernemingen met gelijk of aanverwant doel, en in het algemeen het verrichten van al datgene wat met het vorenstaande in de ruimste zin genomen verband houdt. Korporaal N.V. heeft geen personeel in dienst. Haar enige activiteit op dit moment is het in bezit hebben van grond.

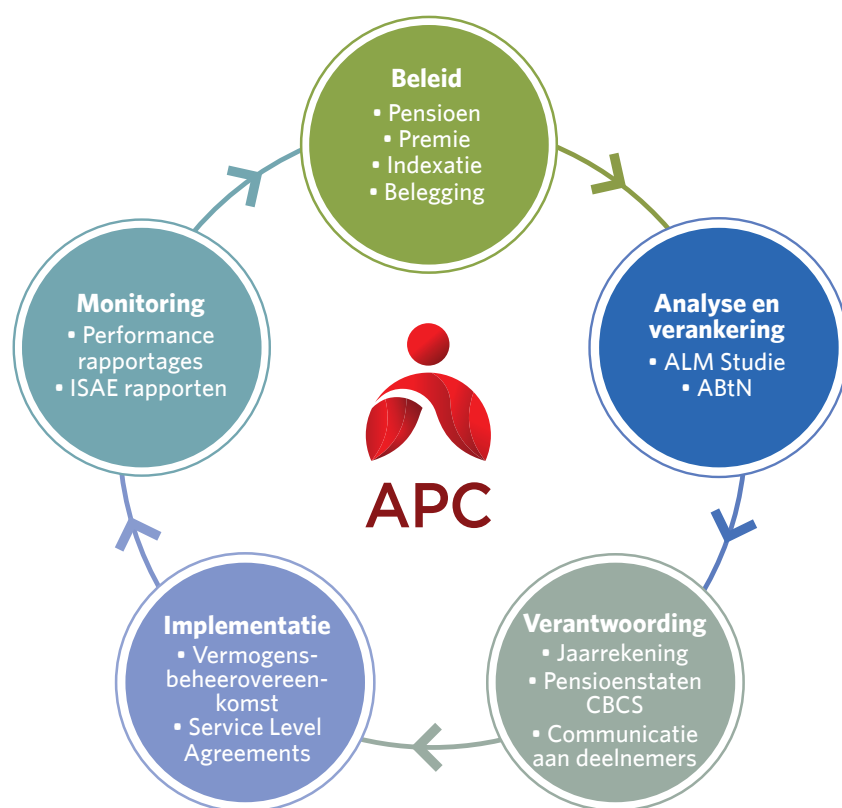
APC Bank N.V. (inclusief PSB Bank N.V.), gehouden belang van APC: 100%

Het fonds heeft op 14 april 2020 APC Bank N.V. opgericht. Het statutaire doel van APC Bank is het optreden als bank en kredietinstelling ter uitoefening van het bankbedrijf, de wissel en commissiehandel en de makelaardij en bemiddeling in effecten en overige waardepapieren alsmede het verrichten van alle financiële operaties in de ruimste zin van het woord; optreden als spaarbank; agent voor verzekeringsovereenkomsten, en het deelnemen in andere vennootschappen.

APC Bank heeft op 28 april 2020 een 100% belang in PSB Bank N.V. verworven en vervolgens heeft APC Bank na een traject op 31 december 2020 een commerciële banklicentie verkregen van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten. Doelstelling van APC Bank is een digitale bank op te zetten met fysieke locatie(s) zijnde “phygital” bank.

BELEID EN VERANTWOORDING

Hieronder volgt een grafische weergave van de componenten van Beleid en Verantwoording.

PENSIOENBELEID

De pensioenregeling is vastgelegd in de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren, P.B. 1997 no. 312. De geconsolideerde tekst van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren is vastgesteld bij P.B. 2013 no. 27. Bij landsverordening van 28 december 2015, P.B. 2015 no. 78, is de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (Plvo) met ingang van 1 januari 2016 ingrijpend gewijzigd. In het boekjaar 2022 zijn er geen wijzigingen in de bestaande regeling aangebracht.

PREMIEBELEID

De pensioenpremie wordt formeel vastgesteld door de wetgever. Volgens de Pensioenlandsverordening geldig voor 2022 bedraagt de premie 18% van de bijdragegrondslagen van de deelnemers per jaar (2021: 18%).

INDEXATIEBELEID

Het pensioenfonds kent ingaande 2016 een voorwaardelijk toeslagenbeleid ten aanzien van de (oude) opgebouwde pensioenen van zijn deelnemers. Deze is afhankelijk van de algemene bezoldigingsverhoging bij de overheid en afhankelijk van de financiële positie van het fonds. In de financiële opzet van het pensioenfonds wordt vanuit gegaan dat de indexaties gefinancierd worden uit de marge van de dekkingsgraad die boven de 105% ligt.

In het jaar 2022 zijn de (oude) opgebouwde pensioenen niet geïndexeerd. Ook in 2021 vond geen indexatie plaats van de ingegane pensioenen.

BELEGGINGSBELEID

Op basis van de analyse van de 4 beleidsterreinen en op basis van het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen, van het vermogen, van de dekkingsgraad en van de premie, worden prognoses gemaakt ten aanzien van rendementsverwachtingen, voorzieningen en dekkingsgraad. Uiteindelijk wordt een strategische beleggingsmix gekozen waarbij optimalisatie van het rendement binnen aanvaardbare risicokaders wordt nagestreefd.

In onderstaande tabellen zijn zowel de gekozen strategische beleggingsmix als de werkelijke beleggingsmix voor de boekjaren 2022 en 2021 opgenomen. De onderstaande informatie is ontleend aan de enkelvoudige jaarrekeningen 2022 en 2021* van het fonds.

Beleggingsmix 2022

BELEGGINGSCATEGORIE	VERMOGENSALLOCATIE STRATEGISCHE MIX	VERMOGENSALLOCATIE WERKELIJKE MIX	BANDBREEDTE
Vastrentende waarden	66,5%	59,0%	61,5-71,5%
Zakelijke waarden	30%	37,8%	25-35%
Converteerbare obligaties	2,5%	3,2%	0-5%
Liquide Middelen	1%	0,0%	0-10%

Voor het boekjaar 2021* was de beleggingsmix als volgt:

BELEGGINGSCATEGORIE	VERMOGENSALLOCATIE STRATEGISCHE MIX	VERMOGENSALLOCATIE WERKELIJKE MIX	BANDBREEDTE
Vastrentende waarden	66,5%	55,8%	61,5-71,5%
Zakelijke waarden	30%	40,2%	25-35%
Converteerbare obligaties	2,5%	4,0%	0-5%
Liquide Middelen	1%	0,0%	0-8%

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Conform de beleggingsregel van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten zoals opgenomen in de “Bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009/ K.7”, dient het pensioenfonds als volgt lokaal te investeren:

- 40% van de som van de eerste NAf 10 miljoen van de totale voorzieningen en schulden;
- 50% van de som van de volgende NAf 10 miljoen van de totale voorzieningen en schulden;
- 60% van de rest van de totale voorzieningen en schulden.

De Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten heeft echter zoals opgenomen in de “Bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009/ K.7A aanvulling op de bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009/ K.7”, de volgende uitzonderingen op deze beleggingsregel toegestaan:

Naast wat conform de beleggingsregel maximaal in het buitenland geïnvesteerd mag worden, is het toegestaan, indien er wordt voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in de “Bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009/ K.7A aanvulling op de bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009/ K.7”, om een bedrag gelijk aan lokale investeringen, die kwalificeren bij niet ingezetenen uit te zetten.

Evenzo is het toegestaan om een bedrag gelijk aan wat het pensioenfonds als vervroegde aflossingen op lokale leningen heeft ontvangen in het kader van schuldsaneringen, naar het buitenland te exporteren.

Rekening houdend met deze twee versoepelingen is het deel van het kapitaal dat het APC als groep per 31 december 2022 lokaal aanhoudt (exclusief vorderingen en liquide middelen) 45% (2021*: 38%) en het deel dat in het buitenland is geïnvesteerd 55% (2021*: 62%) wat onder c.q. boven het door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten gestelde minimum is.

ANALYSE EN VERANKERING

DE ASSET LIABILITY MANAGEMENT (ALM) STUDIE

In de ALM studie staat de optimalisatie van het rendement en het risicobeheer centraal. Het beleggingsbeleid bevat lange termijn doelstellingen op het gebied van solvabiliteit, rendement, liquiditeit en maatschappelijk verantwoord beleggen. Het doel van de ALM studie is het identificeren van mogelijke efficiëntieverbeteringen en het analyseren van de risico's van diverse beleidsalternatieven om tot evenwichtige beleidskeuzes te komen in een veld met soms conflicterende stakeholder belangen. APC maakt om de 3 jaar een ALM studie. APC heeft in boekjaar 2022 een ALM Studie uitgevoerd voor het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid voor de periode 2023-2025 en deze is door het bestuur goedgekeurd.

DE ACTUARIËLE EN BELEIDSTECHNISCHE NOTA (ABTN)

In de ABtN wordt een motivering gegeven van de financiële opzet en actuariële grondslagen van het pensioenreglement. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds het vermogen en anderzijds de voorziening pensioenverplichtingen. Verder worden in de ABtN de risicoanalyse en wijze van uitvoering gedocumenteerd. APC stelt minstens 1 keer per jaar een ABtN op, deze wordt door het bestuur van het fonds vastgesteld en wordt bij CBCS ingediend.

VISIE, FINANCIEEL DOEL EN DE STRATEGISCHE SPEERPUNTEN VAN APC

De visie, het financieel doel en de strategische speerpunten van APC zijn in het Strategisch Plan 2022-2024 gedefinieerd. Deze luiden als volgt:

VISIE

"Your Pension and Investment Partner"

Met meer dan 80 jaar kennis en ervaring op het gebied van pensioenen en beleggingen kiest APC ervoor om zich als een volwaardige partner voor haar pensioen- en beleggingsklanten te positioneren.

STRATEGISCHE DOELEN

Overkoepelend Financieel doel:

Om aan de pensioenverplichtingen van huidige en toekomstige deelnemers te kunnen voldoen, streeft APC naar het versterken van haar financiële positie, door een dekkingsgraad van minimaal 105% te bereiken, doch strevend naar een dekkingsgraad van 115%.

Ter realisatie hiervan zijn de volgende 4 subdoelen gedefinieerd:

- Optimaliseren rendement uit beleggingen
- Waarborgen van een kostendekkende pensioenpremie
- Beheersen van de beheerskosten
- Optimaal Treasury management

Naast het overkoepelend financieel doel heeft APC de volgende strategische speerpunten in het Strategisch Plan 2022-2024 gedefinieerd:

Customer Experience: Uit analyses blijkt steeds meer de noodzaak om de klant centraal te positioneren. De focus op de klant zal er voor zorgen dat APC tijdig in kan spelen op de wensen, eisen en behoeften van de steeds kritischer wordende klanten.

People & Change: De toegenomen eisen van de wetgever, toezichthouder en de maatschappij en de voortdurende veranderingen binnen zowel de pensioen- als de beleggingssector leiden tot een constante vraag om verandering. Deze verandering doet een groot beroep op het verandervermogen c.q. aanpassingsvermogen van APC, waarbij vooral het menselijke aspect niet uit het oog verloren mag worden.

Unique value proposition: APC ontleent haar bestaansrecht aan de (pensioen)landsverordening APC (Plvo). Uit analyses blijkt dat individualisering een bedreiging kan vormen, desalniettemin is het de ambitie van APC om vanuit haar sterke merknaam de markten te betreden, waar een sterk imago en commerciële kracht belangrijk zijn.

Digital Optimization: APC heeft de afgelopen jaren reeds aan digitale optimalisatie gewerkt en heeft al vruchten geplukt van een, deels digitale, optimalisering van de organisatie. Dit heeft APC versterkt in haar overtuiging dat technologische ontwikkelingen het fonds een robuust fundament kunnen geven. Derhalve hecht het fonds waarde aan vergaande automatisering en digitalisering.

FORT AMSTERDAM PUNDA, CURAÇAO

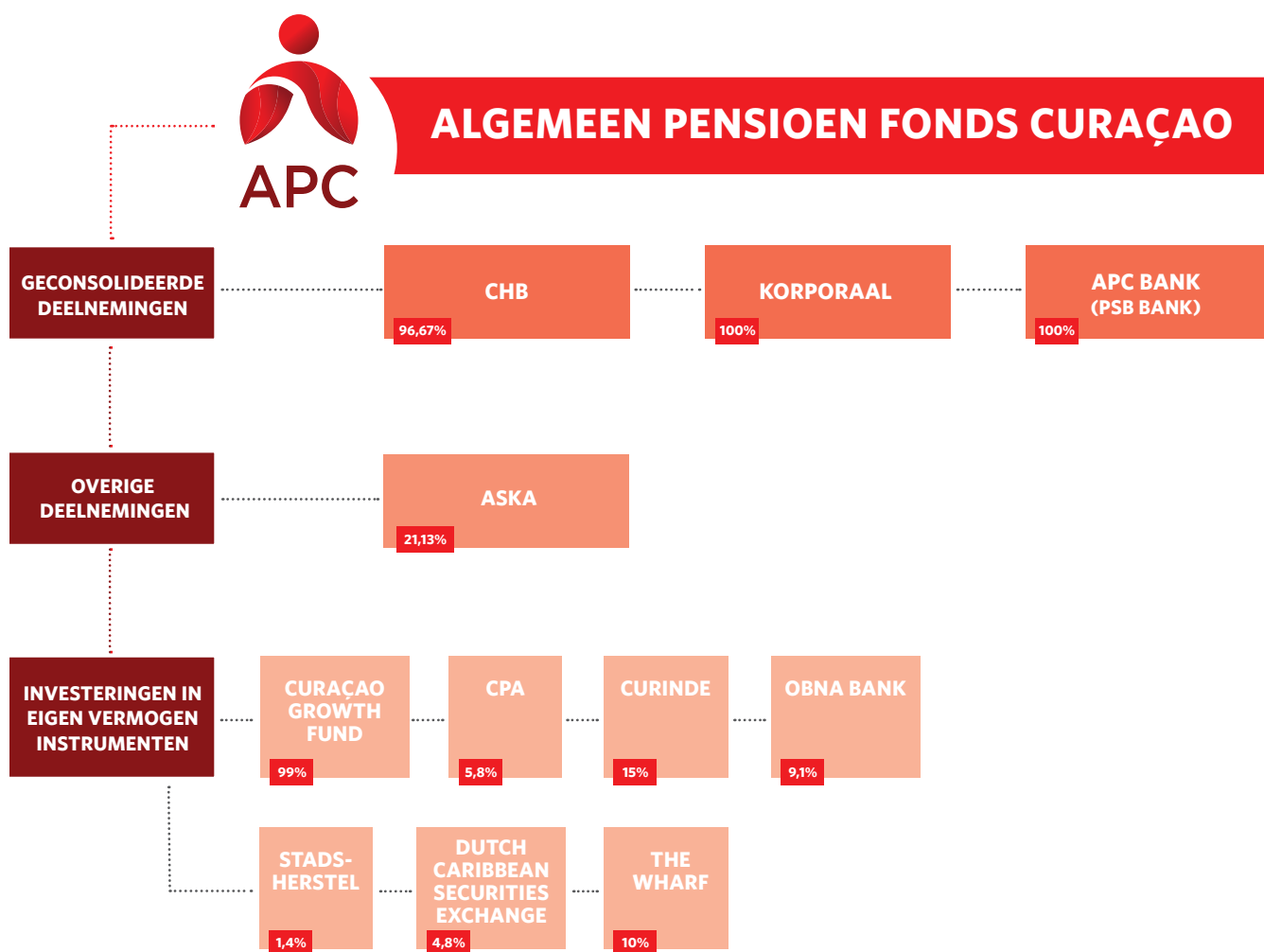

NATIONAL ARCHAEOLOGICAL ANTHROPOLOGICAL MEMORY (NAAM) PUNDA, CURAÇAO

ORGANISATIE

Hierna volgt de organisatiestructuur van APC Groep.

BESTUUR

Het hoogste orgaan van het fonds is het bestuur bestaande uit 7 leden, te weten een onafhankelijke voorzitter die tevens lid is, drie werknemersbestuursleden (van wie 1 de gepensioneerden vertegenwoordigt) en drie werkgeversbestuursleden. De samenstelling van het bestuur is geregeld in de Landsverordening APNA (P.B. 1997 no. 312). De bestuursleden worden voor een periode van 5 jaar benoemd. Na deze periode kan een bestuurslid worden herbenoemd.

De samenstelling van het Bestuur was per 31 december 2022 als volgt:

NAAM, FUNCTIE EN GESLACHT	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
De heer Philip J. Th. Martis <i>Voorzitter (m)</i>	21 juni 1959	25 september 2017	25 september 2022
Mevrouw Cindy Jozefa-Do Rego <i>Voorzitter (v)</i>	25 mei 1984	6 oktober 2022	6 oktober 2027
De heer Geomaly A.G. Martes <i>Lid (werknemersbestuurslid) (m)</i>	5 september 1960	10 maart 2014	10 maart 2024
De heer Amadeo V.E. Vilchez <i>Lid (werknemersbestuurslid) (m)</i>	8 januari 1964	1 september 2017	18 januari 2028
De heer Willem H. van Lamoen <i>Lid (werknemersbestuurslid) (m)</i>	23 augustus 1952	28 augustus 2019	28 augustus 2022
Mevrouw Sharetti Bryan <i>Lid (werknemersbestuurslid) (v)</i>	4 augustus 1972	18 januari 2023	18 januari 2028
Mevrouw Janine Lacle <i>Lid (werkgeversbestuurslid) (v)</i>	26 november 1971	31 augustus 2015	31 augustus 2025
De heer Theo M.J. Caris <i>Lid (werkgeversbestuurslid) (m)</i>	24 juni 1960	24 maart 2017	24 maart 2022
De heer Shurmel C. Elias <i>Lid (werkgeversbestuurslid) (m)</i>	25 oktober 1960	24 maart 2017	24 maart 2022
Mevrouw Civianny Axson <i>Lid (werkgeversbestuurslid) (v)</i>	5 september 1984	6 oktober 2022	6 oktober 2027

Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel bestuurslid en het bestuur als geheel is dat eenieder handelt in het belang van alle belanghebbenden van het fonds, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. De overwegingen van het bestuur worden in de notulen van de bestuursvergaderingen vastgelegd. In dit bestuursverslag worden de overwegingen bij belangrijke besluiten in 2022 bij onderdeel Bestuursaanleggenheden van APC toegelicht.

Onderstaande tabel geeft aan waar de werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers werkzaam zijn en welke functies zij bekleden.

NAAM EN FUNCTIE ALS BESTUURDER	WERKZAAM BIJ	IN DE FUNCTIE VAN
De heer Philip J. Th. Martis <i>Voorzitter</i>	Sociale Verzekeringsbank (SVB)	Directeur
Mevrouw Cindy Jozefa-Do Rego <i>Voorzitter</i>	Stichting Overheidsaccountantsbureau	Manager
De heer Geomaly A.G. Martes <i>Werknemersbestuurslid</i>	Gepensioneerd	-
De heer Amadeo V.E. Vilchez <i>Werknemersbestuurslid</i>	Korps Politie Curaçao	Inspecteur
De heer Willem H. van Lamoen <i>Werknemersbestuurslid</i>	Gepensioneerd	-
Mevrouw Sharetti Bryan <i>Werkgeversbestuurslid</i>	Korps Politie Curaçao	Unitoofd afdeling (Criminele) informatie & Inlichtingen
Mevrouw Janine Lacle <i>Werkgeversbestuurslid</i>	C&J Capital B.V.	Executive Director
De heer Theo M.J. Caris <i>Werkgeversbestuurslid</i>	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS)	Legal Consultant
De heer Shurmel C. Elias <i>Werkgeversbestuurslid</i>	United Telecommunication Services (UTS)	Corporate Business Strategist
Mevrouw Civianny Axson <i>Werkgeversbestuurslid</i>	Stichting Overheidsaccountantsbureau	Senior Staff

DIRECTIE

Het bestuur van het fonds heeft bij Bestuursbesluit no. 2/ 98 d.d. 14 april 1998 'Delegatiebesluit Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen' en bij Bestuursbesluit no. 4/ 2004 d.d. 19 oktober 2004 'Mandaatbesluit vertegenwoordigingsbevoegdheid Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen' een aantal van haar bevoegdheden aan de directie gemandateerd. De dagelijkse leiding van het fonds ligt als gevolg hiervan bij de directie.

De directie bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur. De samenstelling directie is als volgt:

NAAM, FUNCTIE EN GESLACHT	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
Mevrouw Evelyn Kruithof-Bor <i>Directeur (v)</i>	19 april 1972	21 september 2011	-
De heer Ramiro Griffith <i>Adjunct Directeur (m)</i>	26 juni 1977	1 juni 2018	-

De directie wordt bijgestaan door een Management Team van 5 leden.

Het aantal personeelsleden van de groep is als volgt:

ENTITEIT	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021
Algemeen Pensioenfonds van Curaçao	72	68
Centrale Hypotheekbank N.V.	40	39
Korporaal N.V.	-	-
APC Bank N.V.	97	87
De APC Groep	209	194

BELEGGINGSCOMMISSIE

Het bestuur laat zich in de uitvoering van zijn taken met betrekking tot het beleggen van het vermogen van het fonds bijstaan door een beleggingscommissie bestaande uit externe beleggingsadviseurs. In de Landsverordening wordt geen melding gedaan van de zittingstermijn.

De samenstelling van de Beleggingscommissie is per ultimo boekjaar als volgt:

NAAM, FUNCTIE EN GESLACHT	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
De heer Edgar V. Lotman <i>Voorzitter (m)</i>	10 maart 1952	22 februari 2001	-
De heer Oliver L. Bennett <i>Lid (m)</i>	8 maart 1969	16 augustus 2011	-
De heer Hendrikus C.A. Gerrits <i>Lid (m)</i>	22 augustus 1968	6 januari 2021	-

AUDIT COMMITTEE

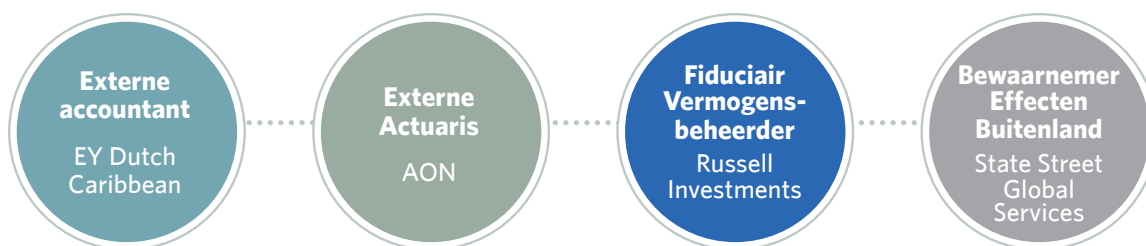
Het bestuur heeft een Audit Committee ingesteld. De Audit Committee bereidt de besluitvorming voor het bestuur voor over o.a. financiële verslaggeving, begroting, risicomanagement, compliance, interne controle, aanbevelingen van de externe accountant en externe actuaris. De Audit Committee bestaat (volgens het Besluit Audit Committee APNA) uit een voorzitter die tevens bestuurslid is en twee andere leden. Een van de laatstgenoemde leden hoeft geen lid van het bestuur te zijn.

De samenstelling van de Audit Committee is per ultimo boekjaar als volgt:

NAAM, FUNCTIE EN GESLACHT	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
De heer Geomaly A.G. Martes <i>Voorzitter vanaf 12 januari 2015 (m)</i>	5 september 1960	10 maart 2014	10 maart 2024
De heer Shurmel C. Elias <i>Lid vanaf 1 oktober 2017 (m)</i>	25 oktober 1960	1 oktober 2017	24 maart 2022
De heer Rudsel A. Sophia <i>Lid vanaf 12 juni 2020 (m)</i>	18 augustus 1960	12 juni 2020	11 juni 2025
Mevrouw Janine Lacle <i>Lid vanaf 1 juli 2022 (v)</i>	26 november 1971	1 juli 2022	31 augustus 2025

EXTERNE ONDERSTEUNING EN CONTROLE

Het fonds wordt bijgestaan door de volgende externe deskundigen:

FREDERIKSTRAAT 108-112 OTROBANDA, CURAÇAO

BESTUURSAANGELEGENHEDEN VAN APC

CORPORATE GOVERNANCE

Corporate Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van besturen, beheersen en toezicht houden op het bestuur van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden. Het kader voor het bestuur en beheer van het fonds is in de Landsverordening APNA P.B. 1997 no. 311 opgenomen (Landsverordening APNA). In grote lijnen zijn de bestuurlijke verantwoordelijkheden bij APC als volgt verdeeld:

- Het bestuur heeft met het oog op een slagvaardig en efficiënt beleid en gebruikmakend van de mogelijkheden die het wettelijk kader daarvoor biedt, bevoegdheden, taken en werkzaamheden van het bestuur zoveel mogelijk aan de directie gedelegeerd of gemandateerd. Met betrekking tot de uitvoering van de gedelegeerde en gemandateerde bevoegdheden en werkzaamheden heeft het bestuur tevens nadere instructies en richtlijnen gegeven. Deze besluiten met betrekking tot de delegatie en mandatering van bevoegdheden, taken en werkzaamheden zijn in de Curaçaose Courant geplaatst. Het bestuur ziet erop toe dat de directie zich in de uitoefening van de aan haar overgedragen taken en gemandateerde bevoegdheden aan de wet- en regelgeving houdt. Hiertoe doet de directie in principe maandelijks verslag uit aan het bestuur;
- Het is de taak van het bestuur om de leden van de directie, de externe accountant en externe actuarieel deskundigen te benoemen;
- Tot de taak van het bestuur behoort ook het vaststellen van het algemeen beleid, de vaststelling van de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag alsook het vaststellen van een reglement arbeidsvoorwaarden voor directie en personeelsleden van het fonds;
- De directie is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de organisatie en maakt daarbij gebruik van de bevoegdheden die door het bestuur aan haar zijn gedelegeerd of gemandateerd.

In het vastgestelde Corporate Governance Handboek van APC (hierna: 'het handboek') is aangegeven wat Corporate Governance in de praktijk betekent en waarom het onderwerp voor het fonds van groot belang is. Dit handboek sluit aan bij de Code Corporate Governance die in Curaçao bij landsbesluit is vastgesteld. Hierin zijn volgens internationaal aanvaarde normen, de uitgangspunten van goed en transparant bestuur en toezicht van vennootschappen en stichtingen vastgelegd. Het handboek richt zich op de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat APC gepland en gerealiseerd heeft. Door middel van een Corporate Governance Checklist evalueert de Legal and Compliance manager de status van Good Corporate Governance en indien er verbeterpunten zijn wordt hier tijdig actie op ondernomen.

Het bestuur verklaart hierbij dat APC in 2022 gehandeld heeft naar de geest en strekking van de bepalingen uit haar Handboek Corporate Governance. De naleving blijkt onder andere uit dit jaarverslag.

Met de inwerkingtreding van de LNTI zijn per 21 december 2022 tevens de Landsverordening Corporate Governance (P.B. 2014, no. 3 (G.T.)) en (een wijziging van) het Landsbesluit Code Corporate Governance Curaçao (P.B. 2020, no. 50) op onder meer APC van toepassing geworden. Er zal een assessment uitgevoerd worden om de gevolgen hiervan voor APC en haar organen inzichtelijk te maken en, indien en voor zover nodig, eventuele aanpassingen te implementeren.

Verder wordt opgemerkt dat per 21 december 2022 ook de Landsverordening normering topinkomens Curaçao (P.B. 2022, no. 133), hierna: LNTI, in werking is getreden. In de LNTI is tevens een openbaarmakingsplicht opgenomen, waarbij is bepaald dat bij lagere regelgeving (ministeriële regeling met algemene werking) vastgesteld wordt welke gegevens dat precies betreffen. Deze lagere regelgeving is evenwel nog niet vastgesteld. APC gaat er vanuit dat dit in 2023 alsnog zal plaatsvinden en zal alsdan betreffende gegevens in het eerstvolgende jaarverslag rapporteren.

DESKUNDIGHEID

De toelichting op de Landsverordening APNA geeft aan dat er binnen het bestuur kennis en ervaring op veel uiteenlopende terreinen gewenst is. Onder meer op gebieden als pensioenen, beleggingen, human resource management, financiële expertise, actuariële expertise en juridische expertise. Het bestuur hanteert profielschetsen voor bestuursleden en de voorzitter waarin de vereisten met betrekking tot kennis en ervaring en competenties zijn opgenomen. Bij het voordragen en benoemen van bestuursleden wordt de regering verzocht zich mede te laten leiden door deze profielschetsen.

EVALUATIE FUNCTIONEREN BESTUUR EN DIRECTIE

Het bestuur evalueert haar functioneren 1 keer per jaar in een besloten vergadering. De evaluatie over het jaar 2022 vindt nog plaats. Het bestuur evalueert tevens jaarlijks het functioneren van de directie. Voor de directie is de conclusie voor het jaar 2022 dat deze naar behoren heeft gefunctioneerd

DIVERSITEIT

De 'Code Pensioenfondsen', waar normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' voor de pensioenfondsen met statutaire zetel in Nederland zijn geformuleerd, wijdt aandacht aan de rol van en diversiteit in de samenstelling van het bestuur, het verantwoordingsorgaan (VO) en het intern toezicht van een pensioenfonds. Hoewel voldoening aan de 'Code Pensioenfondsen' door APC niet verplicht is, acht het fonds het belangrijk ter wille van de 'best practice' om hiermee rekening te houden. Ten aanzien van de diversiteit schrijft de 'Code Pensioenfondsen' het volgende voor:

- Het bestuur of VO zorgt ervoor dat de organen complementair zijn samengesteld. De organen moeten bij de samenstelling zorgen dat hun leden competenties en invalshoeken inbrengen die elkaar aanvullen.
- Het bestuur stelt, in overleg met het desbetreffend orgaan, concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid.
- In het bestuur en VO zitten tenminste één man en één vrouw.
- In het bestuur en VO zitten tenminste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.
- Het bestuur en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid.
- Bij de invulling van een vacature wordt actief gezocht naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.
- Het bestuur toetst voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen.

Voor wat betreft de samenstelling van het bestuur van APC wordt aangemerkt dat het fonds voor wat betreft geslacht aan het gestelde voldeed (samenstelling jaar 2022: 2 mannen en 4 vrouwen, jaar 2021:

6 mannen en 1 vrouw). Ook voor wat betreft de leeftijd voldeed het fonds aangezien er 2 leden onder de 40 jaar zitting in het bestuur hebben.

RISICOMANAGEMENT

Het bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en goede werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem ten behoeve van alle risico's waaraan het pensioenfonds zich ziet blootgesteld. Risicomanagement bij APC moet ervoor zorgen dat het pensioenfonds haar langetermijnstrategie kan uitvoeren en daarbij voldoende robuust is om risico's op te kunnen vangen. Er wordt veel aandacht besteed aan het op peil houden van kennis en het toepassen van methoden en technieken voor het efficiënter maken van de risicobeheersing binnen het fonds.

De 'first line of defence' en primaire verantwoordelijkheid van het risicomanagement ligt bij de Management Team leden. De Risk Manager zijnde de 'second line of defence' is belast met de ondersteuning, advisering en coördinerende van de 'first line of defence' en bewaakt of het management zijn verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk neemt. Bepaalde beleidsvoorbereidende taken en het organiseren van risk assessments zijn taken van de 'second line of defence'. De Manager Interne Audit, zijnde de 'third line of defence', is de bewaker dat het gehele systeem van risicomanagement functioneert. APC heeft een Risk Committee opgericht welke tot taak heeft de voorbereidende werkzaamheden te verrichten voor het toezicht door het bestuur op het door de directie gevoerde risicobeleid en het risicobeheer. De Risk Committee bespreekt de periodieke rapporteringen over de blootstelling aan risico's in relatie tot het risicobeleid en bespreekt onder andere de risk assessment rapportages, action tracking rapportages en key performance indicator rapportages.

RISICO BEREIDHEID

Een pensioenfonds is onlosmakelijk verbonden met het nemen van risico's, maar APC doet dat in beheerste mate. Het bestuur stelt strikte risicokaders vast, waarbinnen de beleggingen moeten plaatsvinden ('risk appetite'). Tegenover beleggingen met een laag risico en daarmee een min of meer gegarandeerde, maar lage opbrengst (vastrentende waarden) staan beleggingen in zakelijke waarden. Deze gaan gepaard met een hoog risico en een verwachte hoge opbrengst. Zo houdt het fonds de risico's zoveel mogelijk onder controle. De strategische beleggingsmix van het fonds komt niet willekeurig tot stand, maar vloeit voort uit de ALM studie waarin het risicokader van het fonds wordt bepaald en is nauwgezet afgestemd op onze pensioenverplichtingen in de loop van de komende tientallen jaren.

TOEZICHTHOUDER

In het kader van het toezicht dat de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) op het fonds uitvoert, rapporteert het fonds per kwartaal de stand van de beleggingen aan de CBCS en per jaar de financiële positie van het fonds. Het fonds valt tevens onder de controle van de Algemene Rekenkamer die voor de Staten controle op het fonds uitvoert

UITBESTEDING

Het buitenlandse vermogensbeheer en vermogensbewaring zijn sinds medio 2013 uitbesteed aan één fiduciair vermogensbeheerder en aan één centrale bewaarder. Het besluitvormingsproces rond de uitbesteding van het vermogensbeheer en selectie van de vermogensbeheerder was gebaseerd op een intensieve en uitputtende aanpak om risico's zo veel mogelijk in kaart te brengen en af te dekken. Het risico dat de vermogensbeheerders, die door de fiduciair vermogensbeheerder zijn geselecteerd, buiten

de grenzen van het actieve risicobudget opereren, waardoor risico op financieel verlies ontstaat dat groter is dan voorzien, wordt beheerst door controle hierop door de fiduciair vermogensbeheerder, de beleggingsorganisatie binnen APC en tevens de global custodian die dit controleert. De global custodian en de beleggingsorganisatie binnen APC belast met de buitenlandse portefeuille controleren tevens of de externe fiduciair vermogensbeheerder blijft voldoen aan de door het pensioenfonds gestelde eisen aan onder meer kwaliteit, deskundigheid en servicegraad.

VERANTWOORDINGSORGANEN EN INTERN TOEZICHT

De Audit Committee vergadert minimaal per kwartaal met de directie, de Manager Interne Audit, de Manager Financiële Zaken, en zo nodig in aanwezigheid van de Risk Manager.

Een beoordelingscommissie bestaande uit bestuursleden overlegt jaarlijks met de directie over de jaarplanning van de directieleden en stelt deze vast. De beoordelingscommissie adviseert het bestuur betreffende het functioneren van de directie.

COMMUNICATIE

Het fonds kent een aantal gestructureerde communicatiemomenten. Jaarlijks wordt in de tweede helft van het jaar een pensioenbericht aan de deelgenoten uitgebracht dat een overzicht geeft van de per ultimo december van het voorgaand jaar opgebouwde pensioendiensttijd en pensioenaanspraken alsmede aanspraken op het nabestaandenpensioen. Het fonds organiseert tweemaal per jaar een informatiebijeenkomst voor de deelgenoten die in de komende 6 maanden pensioneren.

ACTUARIS EN ACCOUNTANT

Volgens de Landsverordening APNA is benoeming van een registeraccountant die met de controle van de jaarrekening belast wordt, een verantwoordelijkheid van het bestuur. In deze landsverordening is tevens opgenomen dat het bestuur in overleg met de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten een of meer actuariële deskundigen aanwijst die het bestuur adviseren in vraagstukken van actuariële en bedrijfstechnische aard. Het functioneren van de accountant en de actuaris wordt jaarlijks op basis van, door het bestuur goedgekeurde, vaste criteria beoordeeld. Indien van toepassing wordt naar aanleiding van deze beoordeling tevens door het bestuur beslist over eventuele verlenging van de opdracht aan de accountant en actuaris.

VERSLAG OVER HET BOEKJAAR

APC heeft gedurende het afgelopen boekjaar met grote inzet gewerkt aan het nieuwe Strategisch Plan 2022-2024, met een reeks strategische en ondersteunende doelen die daaruit voortvloeiden. Onderstaand een gedetailleerd (maar niet limitatief) overzicht van de financiële ontwikkelingen en resultaten, evenals inzicht in de ontwikkelingen op het gebied van technologie, duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen die ons pensioenfonds kenmerken:

- Met betrekking tot het waarborgen van het behalen van het nettorendement uit beleggingen was het streefrendement 4,6% op basis van de vastgestelde Strategische Asset Allocatie 2020-2022. Het fonds heeft op basis van solide beleggingsbeleid een rendement van 9,5% op haar binnenlandse portefeuille behaald en negatief 13,8% op haar buitenlandse portefeuille. Het resultaat op de totale beleggingsportefeuille van het fonds in 2022 bedraagt negatief 4,1%.
- Vernieuwde (upgraded) en opgemaakte beleidsstukken die bijdragen aan een solide en duurzaam pensioenfonds, waaronder niet limitaties Risk Manual, Bescherming persoonsgegevens;
- Online risk dashboard dat gekoppeld is aan de risk register ter beheer en analyse van de risico's van APC;
- Implementeren APC VVU regeling;
- Overgang Arbodienstverlening;
- Implementatie online learning portal (landscape) op basis van Corporate Curriculum voor APC waar diverse algemene en (functie)specifieke cursussen worden aangeboden zodat continue persoonlijke en groepsontwikkelingen worden gestimuleerd en gewaarborgd;
- APC-intranet geoptimaliseerd en geïmplementeerd;
- Opmaak van analyse tool voor internationale investeringen die de afdeling vermogensbeheer onafhankelijk van de fiduciar vermogensbeheerder ondersteunt in het monitoren van de ontwikkelingen en de effecten hiervan op de totale beleggingsportefeuille;
- Voor het verkrijgen van nieuwe instellingen die kunnen aansluiten bij de door APC uitgevoerde regeling, zijn presentaties gegeven aan de betreffende besturen, directies en management van deze potentiële nieuwe instellingen;
- De APC enkelvoudige jaarrekening 2021 is per 1 juli 2022 vastgesteld. Tevens is het Geconsolideerd Jaarverslag 2022 door het Bestuur vastgesteld en ingediend bij de Minister van Financiën binnen de vastgestelde wettelijke termijnen.
- De Begroting 2023 is per 28 juli 2022 door het Bestuur goedgekeurd en is aangeboden aan de Minister van Financiën.
- Oplevering plan van aanpak en start implementatie van strategische softwareapplicaties voor diverse afdelingen. Organisatiebreed verder werken met en verder ontwikkelen van automatisering, digitalisatie en de "Big data" analysis.
- Webinars voor de klanten van APC.

APC wil nogmaals alle betrokkenen bedanken voor hun toewijding en inspanningen en kijken uit naar voortdurende samenwerking en vooruitgang in de komende jaren. Het is ons doel om innovatieve technologieën en geavanceerde data-analyse te integreren in onze dagelijkse werkprocessen, om efficiëntie en productiviteit te verhogen, en tegelijkertijd nieuwe inzichten en kennis te verwerven die onze bedrijfsvoering kunnen verbeteren.

We streven ernaar om een cultuur van continue leren en verbetering te stimuleren, waarin elke medewerker de tools en training krijgt die nodig zijn om te navigeren in een steeds digitaler wordende werkomgeving. Het is onze vaste overtuiging dat we, door voort te bouwen op de resultaten van dit jaar, in staat zullen zijn onze toewijding aan onze klanten en hun financiële welzijn nog verder te versterken.

Het komende jaar belooft vol uitdagingen en kansen te zijn en APC is vastbesloten om deze aan te gaan in het belang van onze leden en de duurzaamheid van ons fonds.

Road2Plaza's Waterfort Festival, 3 december 2023.

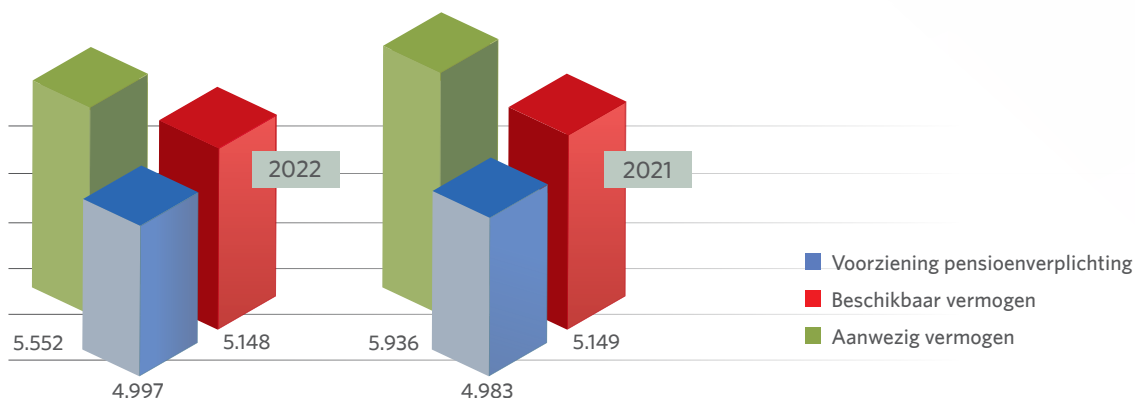
3. FINANCIËLE POSITIE VAN DE APC GROEP

VERMOGEN

De APC Groep heeft per eind 2022 ad NAf 5.585 miljoen (2021*: NAf 5.968 miljoen) aan bezittingen. Van deze bezittingen is NAf 404 miljoen (2021: NAf 411 miljoen) nodig ter dekking van de schulden en de overige voorzieningen.

Het beschikbaar vermogen ultimo 2022, gedefinieerd als het aanwezig vermogen minus de schulden en de overige voorzieningen ad NAf 5.148 miljoen (2021*: NAf 5.149 miljoen) is voldoende om de pensioenverplichtingen, die per eind 2022 op NAf 4.997 miljoen (2021: 4.983 miljoen) zijn gewaardeerd, te dekken.

Het geconsolideerd aanwezig en beschikbaar vermogen ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) is onderstaand grafisch weergegeven.

RESULTAAT

Per 31 december 2022 heeft de APC Groep een negatief resultaat gerealiseerd van NAf 390.7 miljoen (2021*: NAf 255.1 miljoen positief). Het negatief resultaat is deels als een vrijval van de beleggingsreserve per 31 december 2021 ad NAf 375.7 verwerkt. De beleggingsreserve, welke bestemd is voor het opvangen van eventuele negatieve waardeveranderingen van de beleggingen, is derhalve per ultimo 2022 nihil.

DEKKINGSGRAAD

De dekkingsgraad van de APC Groep, gedefinieerd als de verhouding tussen het pensioenvermogen en de voorziening voor pensioenverplichtingen, bedraagt 103,7% ultimo 2022. De dekkingsgraad per eind boekjaar 2021* was 111,5%. Het per ultimo 2022 beschikbaar aanwezig vermogen is derhalve voldoende om aan de pensioenverplichtingen te voldoen. Aangemerkt wordt dat met de dekkingsgraad van 103,7% er geen voldoende vermogen aanwezig is ter dekking van de algemene risico's. Om de algemene risico's te kunnen dekken streeft het fonds naar een minimale dekkingsgraad van 105%. Op termijn is een dekkingsgraad van 115% door het fonds gewenst zodat er voldoende reserve wordt aangehouden ter dekking van onverwachte tegenvallers, waaronder tegenvallende beleggingsresultaten als gevolg van een slecht beursklimaat in enig jaar.

De pensioenopbouw in een jaar dient gedekt te worden door de premies. Het resultaat op de pensioenopbouw is het verschil tussen de feitelijk ontvangen premie beschikbaar voor pensioenopbouw en het

voor de opbouw van de pensioenaanspraken benodigd bedrag. Het bedrag ontvangen aan reguliere bijdragen ligt in lijn met het verwachte bedrag op basis van de totale bijdragegrondslag en een premiepercentage van 18%. Per saldo bedroeg het resultaat op pensioenopbouw NAf 3.8 miljoen positief (2021: NAf 5.3 miljoen positief).

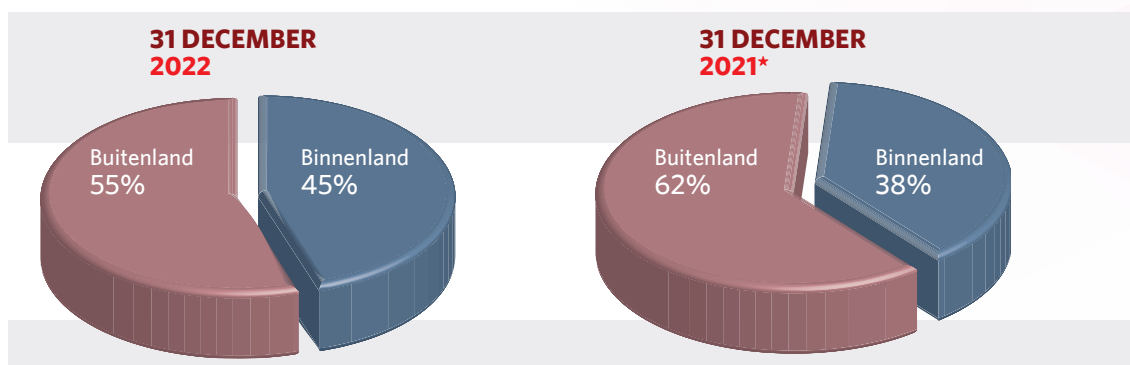
Vanwege de wereldwijde vergrijzing en de lage rentestand, alsook de toegenomen volatiliteit op de financiële markten, staan pensioenfondsen in het algemeen onder druk, waardoor zij genoodzaakt zijn hun beleidsinstrumenten zo optimaal mogelijk in te zetten.

Fort Amsterdam (Forti). Punda, Curaçao.

BELEGD VERMOGEN

De verdeling van het belegd vermogen van de groep over het binnen- en buitenland (exclusief liquide middelen) is voor zowel het jaar 2022 als 2021 hieronder grafisch weergegeven.

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Hieruit blijkt dat de procentuele geografische verdeling van het belegd vermogen per ultimo 2022 is veranderd ten opzichte van ultimo 2021. De hierboven weergegeven waarden zijn gebaseerd op de waarderingsgrondslagen zoals gehanteerd voor de geconsolideerde jaarrekening.

De centrale thema's in het jaar 2022 waren de aanhoudende hoge inflatie, het sterk verkrappende monetair beleid van de grotere centrale banken wereldwijd, de verstoring van toeleveringsketen, Covid-19 beperkingen (voornamelijk in China), de oorlog tussen Rusland en Oekraïne en een zeer sterke Amerikaanse dollar. De inflatie was het voornaamste thema vanwege het effect op de wereldeconomie. De oorspronkelijke verwachting was dat de hoge inflatie van tijdelijke aard zou zijn, echter liep de inflatie verder op door de invasie van Rusland in Oekraïne en de weerslag die deze heeft gehad op de grondstoffenprijzen. Bovengenoemde ontwikkelingen hebben bijgedragen aan een verslechtering van het mondiale economisch klimaat en de financiële markten. Na een periode van meer dan 10 jaar verruimend monetair beleid, hebben de meeste centrale banken draconische maatregelen moeten nemen om de aanhoudende en extreem hoge inflatie af te remmen. Gedurende het jaar 2022 heeft de Federal Reserve Bank van de Verenigde Staten (FED) de beleidsrente met 4,25 procentpunten verhoogd tot 4,50 procentpunten ultimo december 2022 terwijl de Europese Centrale Bank (ECB) de beleidsrente met 2,50 procentpunten heeft verhoogd tot 2,50% per ultimo 2022. In navolging van de mondiale renteverhogingen heeft de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten de beleningsrente verhoogd naar 4,75%. De doorwerking van de hogere beleidsrentes in de diverse economieën laat nog op zich wachten.

De wereldeconomie groeide met 3,2% in 2022 ten opzichte van 5,7% in 2021 en was lager dan de historische gemiddelde groei van 3,5% gemeten over de periode van 1960 tot en met 2021. De economie groeide met 2,1% in de Verenigde Staten respectievelijk met 3,5% in de Eurozone. Daartegenover bedroeg de economische groei in China 3,8%. De Amerikaanse inflatie stond op 6,3% aan het eind van 2022, aanzienlijk hoger dan het gemiddelde inflatiedoel van de Fed (2%), terwijl in de Eurozone de inflatie uitkwam op 8,4%. De inflatie in China was 1,9%, aanzienlijk lager dan andere werelddelen.

De verdeling van de beleggingsportefeuille van het fonds van zowel binnenland als buitenland naar de verschillende beleggingscategorieën (exclusief liquide middelen) is hieronder weergegeven.

De verdeling van de beleggingsportefeuille van het fonds naar de verschillende beleggingscategorieën (exclusief liquide middelen) is hieronder weergegeven.

Ultimo 2022

<i>(in miljoenen NAf)</i>	BINNENLAND	%	BUITENLAND	%	TOTAAL	%
Vastrentende waarden (excl. deposito's)	1.828	80%	1.525	54%	3.353	66%
Aandelen	67	3%	1.271	45%	1.338	26%
Aankopen / transitorisch	-	0%	15	1%	15	0%
Vastgoedbeleggingen	372	16%	-	0%	372	7%
Deelnemingen	1	0%	-	0%	1	0%
Deposito's	31	1%	-	0%	31	1%
Totaal	2.299	100%	2.811	100%	5.110	100%

Ultimo 2021*

<i>(in miljoenen NAf)</i>	BINNENLAND	%	BUITENLAND	%	TOTAAL	%
Vastrentende waarden (excl. deposito's)	1.711	83%	1.715	52%	3.426	64%
Aandelen	62	3%	1.607	48%	1.669	31%
Aankopen / transitorisch	-	0%	-2	0%	-2	0%
Vastgoedbeleggingen	271	13%	-	0%	271	5%
Deelnemingen	1	0%	-	0%	1	0%
Deposito's	5	0%	-	0%	5	0%
Totaal	2.050	100%	3.320	100%	5.370	100%

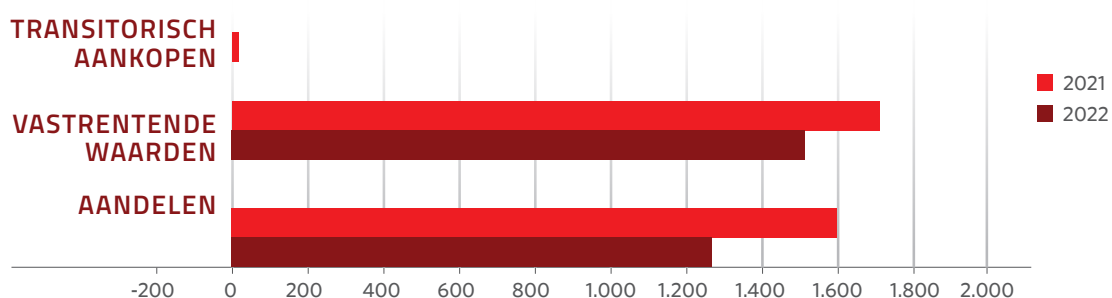
*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Hieronder volgen grafische uiteenzettingen van de verdeling van de binnenlandse en de buitenlandse beleggingsportefeuilles over het jaar 2022 ten opzichte van het jaar 2021.

Internationale financiële markten:

"In a perfect storm, there is no place to hide"

Beleggingsportefeuille Buitenland verdeeld naar categorie

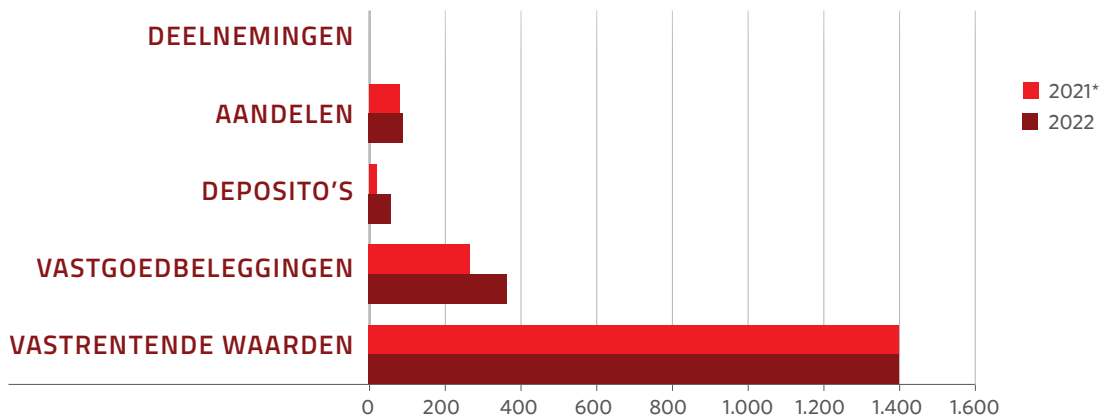

Het is een bijzonder moeilijk jaar geweest op de internationale financiële markten die in 2022 flink onderuit zijn gegaan terwijl het vertrouwen van beleggers tot een dieptepunt zakte. De volatiliteit nam flink toe en bleef gedurende het hele jaar op een uitzonderlijk hoog niveau. De rentes op staatsobligaties liepen op als gevolg van het verkrappend monetair beleid van de centrale banken en had tot gevolg dat de volatiliteit op de aandelenmarkten verhoogde. De economische situatie werd daar bovenop verergerd door de Russische invasie van Oekraïne. De oorlog heeft de energie en voedselprijzen sterk opgedreven, waardoor de inflatiedruk is toegenomen in een tijd waarin de kosten van levensonderhoud wereldwijd zijn gestegen. De ontwikkelingen op de financiële markten hebben een negatief effect gehad op zowel de buitenlandse aandelen- als de vastrentende waarde portefeuilles van APC.

De rentestijgingen van de centrale banken hadden tot gevolg dat de obligatierentes ook zijn gestegen waardoor de koersen van obligaties sterk daalden. Ook waarde aandelen presteerden slecht, terwijl de groeiaandelen die gevoeliger zijn voor stijgende rentes slechter hebben gepresteerd. Alle beleggingscategorieën hebben een ongekend moeilijk jaar doorgemaakt met uitzonderlijke koersverliezen, "there was no place to hide".

Het beleggingsrendement op de buitenlandse portefeuille onder fiduciair mandaat bedroeg negatief 13,8% tegenover een behaald rendement van 10,7% positief eind 2021. Gedurende het jaar werd de portefeuille uit hoofde van risicobeheersing periodiek geherbalanceerd doch altijd met de nodige prudentie en heeft APC in mei 2022 een totaalbedrag van USD 60 miljoen onttrokken aan de buitenlandse portefeuille ten behoeve van lokale beleggingen.

Beleggingsportefeuille Binnenland verdeeld naar categorie

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Het jaar 2022 stond in het teken van economisch herstel en veerkracht nadat de economieën van de eilanden zwaar getroffen werden door de pandemie. Een relatief hoge vaccinatiegraad in combinatie met stringente overheidsmaatregelen hebben ervoor gezorgd dat de negatieve economische consequenties, als gevolg van de nieuwe infectiegolf van de Omicron variant, beperkt bleven gedurende het eerste kwartaal van 2022. In navolging hiervan kwamen alle Covid-19 maatregelen in Curaçao en de andere eilanden te vervallen, hetgeen leidde tot een toename van economische activiteiten. De economische groei in Curaçao bedroeg 6,6% terwijl de inflatie op 7,4% uitkwam per ultimo december 2022.

In 2022 werd de lokale markt geconfronteerd met diverse uitdagingen. Een van de grootste uitdagingen was de wereldwijde inflatie die ook merkbaar was in de lokale economie. Het uitblijven van een oplossing voor de toekomst van de raffinaderij, het achterblijven van het aantal cruisetourisme ten opzichte van pre Covid-19 niveau en de aanhoudende precaire financiële situatie binnen de zorgsector waren andere uitdagingen waarmee de lokale economie geconfronteerd werd. Daartegenover waren er ook positieve ontwikkelingen op de markt waaronder sterke groei van de verblijftourisme en grote (particuliere) investeringen in vastgoedprojecten.

In 2022 is het traject verder voortgezet om invulling te geven aan APC Bank en zijn verdere voorbereidingen getroffen voor het operationeel maken van de digitale bank. Dit traject wordt met de nodige zorgvuldigheid uitgevoerd. Het nieuw en duurzaam kantoor aan de Asteroïdenweg is in 2022 opgeleverd en verhuurd. Het verkavelingsplan Brakkeput Noord was in 2022 in volle ontwikkeling en zal medio 2023 opgeleverd worden. Het herstel en vertrouwen in de toeristische sector vertaalde zich in een aantal erfpachtuitgiftes voor toeristische ontwikkelingen. De leningenportefeuille maakte een aanzienlijke groei mee als gevolg van nieuwe financieringen zowel op Curaçao als op Aruba. Ook het Waterfort Plaza project heeft grote interesse opgewekt en heeft reeds een positief effect op de revitalisatie van Punda. Er wordt hard gewerkt aan de herontwikkeling van het Waterfort Plaza tot een multifunctioneel gebied voor wonen, werken en recreatie waarbij het fonds continu in gesprek was met de relevante stakeholders. Het masterplan voor de herontwikkeling van het gebied is begin november 2022 bij VVRP ingediend voor een principebeoordeling.

De tijdelijke programmering 'Road to Plaza' behorende tot Waterfort Plaza heeft in 2022 ook meer invulling gekregen, met het pop-up kantoor aan het Gomezplein, de deelname aan diverse evenementen in de stad en de viering van 25 jaar UNESCO.

Het beleggingsrendement op de binnenlandse portefeuille bedroeg 9,5% in 2022 tegenover 5,0% in 2021.

In het derde kwartaal van 2022 werd het Asset Liability Management onderzoek uitgevoerd, welke heeft geleid tot een nieuwe strategische vermogensallocatie geldig voor de periode 2023-2025. Uit de analyse van de resultaten van het ALM onderzoek blijkt dat een hogere allocatie in de buitenlandse portefeuille op de lange termijn waarbij de categorie vastrentende waarde buitenland lichtelijk wordt verhoogd (ten opzichte van de huidige mix), de beste resultaten laat zien.

Het fonds blijft alert op de ontwikkelingen in de internationale financiële markten en zal een geschikt moment afwachten om de beleggingsportefeuille te optimaliseren in lijn met de nieuwe strategische allocatie.

RENDEMENTEN

Het rendement op de binnenlandse beleggingen bedroeg in 2022 9,5% (2021*: 5,0%) terwijl het rendement op de buitenlandse beleggingen -13,8% bedroeg (2021*: 10,7%). Op de totale beleggingsportefeuille van de groep werd een rendement behaald van negatief 4,1% (2021*: 8,5%).

De rendementen voor de boekjaren 2022 en 2021 zijn hieronder grafisch weergegeven.

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

5. ACTUARIËLE ASPECTEN

ACTUARIËLE ANALYSE VAN DE RESULTATEN

De resultaten van het fonds kunnen worden uitgesplitst naar een aantal bronnen zoals hieronder weergegeven.

De actuariële analyse is gebaseerd op de enkelvoudige jaarrekening van APC. De voornaamste oorzaken van het resultaat in het boekjaar zijn:

<i>(in miljoenen NAf)</i>	RESULTATENBRON 2022	RESULTATENBRON 2021*
Resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie	(510)	243
Correctie ten laste van het resultaat primo	92	0
Resultaat op pensioenopbouw	4	5
Kosten	(1)	1
Uitkeringen	1	(1)
Risicoproces (sterfte)	(9)	(6)
Risicoproces (arbeidsongeschiktheid)	(1)	3
Wijzigingen actuarieel grondslag en correctie Maia	0	0
Incidentele mutaties en diversen	27	16
Incidentele mutaties en diversen	93	0
Resultaat	(305)	262

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

RESULTAAT OP BELEGGINGEN EN INFLATIE

Het resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie is gelijk aan de behaalde netto beleggingsopbrengsten verminderd met de technisch benodigde interest. Het resultaat op beleggingsopbrengsten is per ultimo boekjaar 2022 negatief en bedraagt per saldo NAf 510.4 miljoen (per ultimo 2021: NAf 243 miljoen positief).

De toeslagverlening (indexatie) is voorwaardelijk en wordt toegekend indien er sprake is van een algemene loonsverhoging én als de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toestaat. Ultimo 2022 is er geen indexatie verleend.

CORRECTIE TEN LASTE VAN HET RESULTAAT PRIMO / ULTIMO

In verband met de doorgevoerde stelselwijziging - waardering van de binnenlandse vastgoedbeleggingen tegen reële waarde - is het vermogen begin van het jaar (primo) met saldo NAf 92 miljoen verhoogd en ultimo jaar met NAf 93 miljoen positief. De waardemutatie is als een herwaarderingsreserve, als onderdeel van het beschikbaar vermogen, verwerkt.

RESULTAAT OP PENSIOENOPBOUW

Het resultaat op pensioenopbouw is het verschil tussen de feitelijk ontvangen premie beschikbaar voor pensioenopbouw en het voor de tijdsevenredige opbouw van de pensioenaanspraken benodigd bedrag.

De opbouw van de pensioenaanspraken in het boekjaar, als gevolg van de toename van de doorgebrachte dienstdtijd, dient in beginsel te worden gedekt door ontvangen bijdragen. Per saldo bedraagt het resultaat op pensioenopbouw NAf 3.8 miljoen positief (2021: NAf 5.3 miljoen positief). Het bedrag ontvangen aan reguliere bijdragen is in lijn met het bedrag dat het fonds op basis van de totale bijdragegrondslag, een premiepercentage van 18%, zou verwachten.

RESULTAAT OP KOSTEN

Het resultaat op kosten is het verschil tussen de opslag voor kosten zoals deze is opgenomen in de premie plus de vrijval van de kostenopslag uit de VPV minus de werkelijke kosten volgens de rekening van baten en lasten. Hierbij wordt bekeken in welke mate de werkelijk gemaakte kosten worden gedekt door de veronderstelde kostenopslag (in de voorziening en premie). Het resultaat op kosten bedraagt NAf 0.7 miljoen negatief (2021: NAf 0.8 miljoen positief). De opslag voor kosten in de premie bedraagt 2,5% van de bijdragegrondslag en de vrijval uit de VPV is 2% van de pensioenuitkeringen.

RESULTAAT OP UITKERINGEN

Het resultaat op uitkeringen is het verschil tussen de verwachte vrijval uit de VPV voor uitkeringen, inclusief afkoop, en de werkelijke uitbetaalde uitkeringen conform de staat van baten en lasten, inclusief het bedrag aan vervallen maar niet uitbetaalde pensioenen en afkoop. Het resultaat op uitkeringen in het boekjaar bedroeg NAf 0.7 miljoen positief (2021: NAf 0.8 miljoen negatief).

RESULTAAT OP RISICOPROCES (STERFTE)

Hieronder verstaan wij de invloed van sterfte op de hoogte van de voorziening. Hierbij komt het verschil tussen werkelijke en veronderstelde sterfte tot uiting. Aan de berekening van de VPV liggen overlevingstafels ten grondslag. Op basis van die overlevingstafels wordt door overlijden bij verzekeringen met een risico van langlevens (ouderdomspensioen) een zekere vrijval uit de VPV verwacht.

Bij verzekeringen met risico van kortleven (latent partnerpensioen) wordt juist verwacht dat door overlijden de VPV moet worden verhoogd. De toekenning van de ingegane invaliditeitspensioenen en ingegane partnerpensioenen wordt ook onder dit resultaat verondersteld.

Daarnaast bevat de kostendekkende premie een component voor dekking van het nabestaandenpensioen bij overlijden waarvoor nog geen VPV is opgebouwd. Deze is beschikbaar voor financiering van het ingaande nabestaandenpensioen.

Evenals voorgaande jaren heeft het fonds ook de bijzondere bijdragen van de pensioentrekkende onder het risicoproces geboekt. De gehuwde pensioentrekkenden betalen voor de verzekering van hun nabestaandenpensioen 3% premie over hun ouderdomspensioen. In feite is deze premie bedoeld ter dekking van het risico van overlijden. Daarom is de bijzondere bijdrage een bron om het sterfterisico te dekken. Samen met de opslag voor overlijdensrisico in de premie bedraagt het verlies op sterfte NAf 9.2 miljoen (2021: NAf 5.6 miljoen verlies).

HET RESULTAAT OP RISICOPROCES (ARBEIDSONGESCHIKTHEID)

In het boekjaar 2022 is NAf 4.5 miljoen aan de voorziening toegevoegd als gevolg van invalidering. Vanuit de premie kwam een bedrag van NAf 3.8 miljoen, ofwel 0,75% van de bijdrage grondslag beschikbaar. Per saldo resulteert dit in een negatief resultaat op invalidering van NAf 0.7 miljoen (2021: 2.6 miljoen positief).

RESULTAAT OP INCIDENTELE MUTATIES EN DIVERSEN

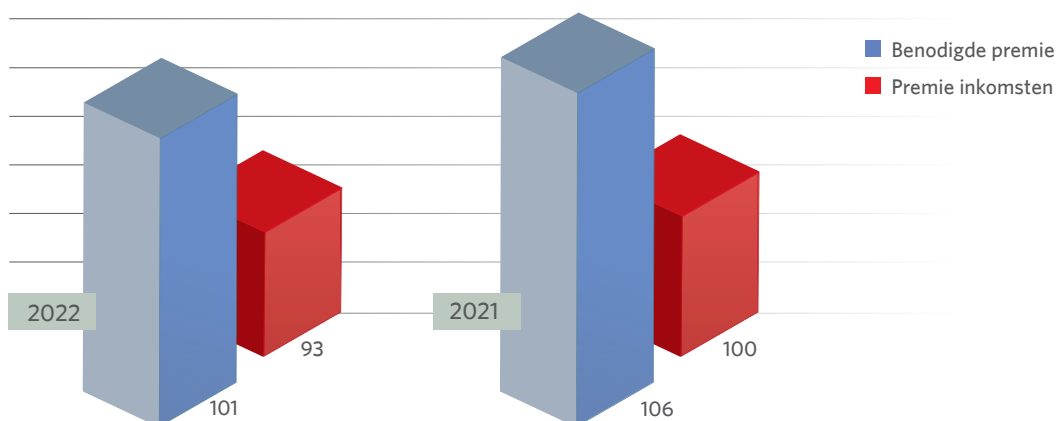
Onder deze paragraaf zijn de invloed van de terugwerkende kracht (TWK) mutaties, de mutaties anders dan overlijden en invalidering en overige incidentele mutaties en diversen ondergebracht. Per saldo resulteert dit in een positief resultaat van NAf 27.2 miljoen (2021: NAf 16.1 miljoen positief).

ACTUARIEEL BENODIGDE PREMIE

Over het jaar 2022 waren de premie-inkomsten te laag c.q. onvoldoende om de kosten van pensioenopbouw, inclusief de solvabiliteitsopslag, te dekken.

De verhouding tussen de actuariële kosten en de premie-inkomsten is hieronder weergegeven:

Benodigde premie versus premie inkomsten

De benodigde premie was in het jaar 2022 lager dan de premie-inkomsten.

De premie is bedoeld voor de opbouw van de actieven en dient daarom de volgende actuariële kosten te dekken:

- Coming service: betreft de kosten van de jaarlijkse opbouw van actieve deelnemers.
- Opslag voor overlijdensrisico: indien een deelnemer in actieve dienst overlijdt, wordt het nabestaandenpensioen gebaseerd op de diensttijd tot pensioendatum. De kosten hiervan zijn begroot op 4% van de coming service.
- Opslag voor arbeidsongeschiktheidsrisico: bij arbeidsongeschiktheid dient de pensioenopbouw door te lopen, terwijl de premie-inkomsten dan stoppen. Bovendien komt per direct een arbeidsongeschiktheidspensioen tot uitkering. De kosten hiervan zijn begroot op 0,75% van de bijdragegrondslag.
- Opslag voor uitvoeringskosten: betreft de in de premie opgenomen bedrag beschikbaar voor kosten. Dit laatste is 2,5% van de bijdragegrondslag.

De premie-inkomsten bestaan uit zowel bijdragen door deelgenoten als bijdragen door de werkgevers. De totale bijdrage bedraagt 18% van de bijdragegrondslagen. De bijdragegrondslag is het ambtelijk inkomen voor dat jaar. De bijdragen van de deelgenoten, als onderdeel van dit 18%, is gelijk aan 6% van de bijdragegrondslag verminderd met de franchise. Dit deel wordt door de werkgever ingehouden op de inkomsten van de overheidsdienaar.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op ANG 37.700.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven ANG 1.885.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de voorziening pensioenverplichtingen toereikend is vastgesteld;
- de reguliere premieinkomsten toereikend zijn;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn voor zover ook van toepassing op de wet- en regelgeving op Curaçao in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn op basis van de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten overeenkomstig de ABTN van 3 maart 2023, als geheel gezien, vastgesteld op ANG 4.997.275.000. De rekenrente die in boekjaar 2022 is toegepast is 3,5%. Voor de lange termijn is het van belang de houdbaarheid van de rekenrente te blijven monitoren.

De ontvangen premie is voldoende om de toegekende aanspraken in 2022 te financieren, maar niet voldoende om de volledige solvabiliteitsopslag te financieren.

De opslag voor kosten in de premie, in combinatie de vrijval voor kosten uit de voorziening, was niet voldoende ter dekking van de werkelijke uitvoeringskosten in 2022.

Op basis van de aan ons verstrekte gegevens concludeer ik dat het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Het vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum voldoende ter dekking van de voorziening pensioenverplichtingen. Er is niet voldoende buffer aanwezig ter dekking van de algemene risico's en de beleggingsrisico's.

De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen positief is maar het aanwezig eigen vermogen lager is dan het (minimaal) vereist eigen vermogen.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds is per balansdatum meer dan 100%. Op basis van de bepalingen uit hoofde van de pensioenlandsverordening overheidsdienaren en de valuation guidelines van CBCS heeft het pensioenfonds per balansdatum voldoende vermogen om aan haar pensioenverplichtingen te kunnen voldoen. Het pensioenfonds streeft echter naar een minimale dekkingsgraad van 105%.

Rotterdam, 4 juli 2023

Drs. A.G.M. den Hartogh, AAG
Verbonden aan Aon Nederland cv

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het Bestuur en de Directie van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao

Ons oordeel

De in het verkort geconsolideerd jaarverslag 2022 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao ("APC") opgenomen verkorte geconsolideerde jaarrekening 2022 is ontleend aan de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening 2022 van het APC.

Naar ons oordeel is de bijgesloten verkorte geconsolideerde jaarrekening in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening 2022 van het APC op basis van de grondslagen zoals beschreven in de 'Algemene grondslagen' en 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' in de toelichting.

De verkorte geconsolideerde jaarrekening 2022 bestaat uit:

- ▶ De verkorte geconsolideerde balans per 31 december 2022
- ▶ De verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2022
- ▶ Het verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022
- ▶ De toelichting op de verkorte geconsolideerde balans en de verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten

Verkorte geconsolideerde jaarrekening

De verkorte geconsolideerde jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de Landsverordening APC en hieruit voortvloeiende Landsverordeningen en Landsbesluiten, onder toepassing van in Nederland algemeen aanvaarde Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor waardering van de activa en passiva en methoden van resultaatbepaling waaronder de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor middelgrote en grote rechtspersonen voor zover niet strijdig met de van toepassing zijnde Landsverordeningen en Landsbesluiten.

Het kennismaken van de verkorte geconsolideerde jaarrekening en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening van het APC en onze controleverklaring daarbij.

De gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening 2022 van het APC in onze controleverklaring van 4 juli 2023.

De controleverklaring bevat ook een sectie 'Waardering van liquide middelen geplaatst bij Girobank N.V.' waarbij wij de aandacht vestigen op de toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening inzake de waardering van de liquide middelen die per ultimo boekjaar bij Girobank N.V. zijn geplaatst. Daarin is onder meer opgenomen wat het risico van toekomstige wijzigingen in omstandigheden en uitgangspunten kunnen betekenen voor de waardering van deze liquide middelen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het verkort geconsolideerd jaarverslag opgenomen andere informatie

Het verkort geconsolideerd jaarverslag omvat andere informatie. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de geconsolideerde jaarrekening verenigbaar is en geen materiele afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de Internationale Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie en het bestuur zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften

Conform artikel 10 van de Landverordening normering topinkomens Curaçao dienen de bezoldigingen toegelicht te worden in de jaarrekening. Artikel 10 verwijst naar een ministeriële regeling met algemene werking die nader zal bepalen welke gegevens toegelicht dienen te worden. Door het ontbreken van de ministeriële regeling is het niet duidelijk welke gegevens toegelicht dienen te worden en heeft het fonds in afwachting hiervan geen nadere toelichting opgenomen. Verder overschrijdt de bezoldiging van een aantal topfunctionarissen het maximaal gestelde bedrag, echter conform de overgangsbepaling zoals opgenomen in artikel 23 van de Landverordening normering topinkomens Curaçao is dit voor twee jaar toegestaan en wordt daarna de overeengekomen bezoldiging in een periode van drie jaar in drie gelijke delen teruggebracht tot het geldende maximum.

Tevens melden wij dat wij hebben vastgesteld dat Algemeen Pensioenfonds van Curaçao voldoet aan de algemene beginselen van de Code Corporate Governance Curaçao d.d. 10 januari 2014.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de directie voor de verkorte geconsolideerde jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de verkorte geconsolideerde jaarrekening op basis van de grondslagen zoals beschreven in de 'Algemene grondslagen' en 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' in de toelichting.

De audit commissie is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de APC.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel of de verkorte geconsolideerde jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent is met de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met internationale controlestandaarden, waaronder standaard 810. "Opdrachten om te rapporteren betreffende de samengevatte financiële overzichten".

Curaçao 4 juli 2023
12084382 120/24487

Ernst & Young Accountants

Was getekend
C. Smorenburg RA AA

FORTKERK PUNDA, CURAÇAO

6. VOORUITZICHTEN VAN APC

APC is het jaar 2023 met vertrouwen ingegaan en zal verder doorwerken aan de implementatie van haar strategische doelen opgenomen in het Strategisch Plan 2022-2024. Het zal een jaar worden van diverse strategische ontwikkelingen en implementaties om de dienstverlening aangenamer te maken en de investeringen en het rendement hieruit te verduurzamen.

- **People & Change:** Waarborgen van robuuste APC organisatie middels het doorontwikkelen excellent leiderschap, actief bewustzijn, realisatie van bedrijfsstrategie en het behalen van de bedrijfsresultaten.
- **Customer experience:** Verhogen klanttevredenheid en optimalisering (interne en externe) stakeholdersmanagement. Verdere versterking van APC door het aanscherpen van haar marketing- en communicatiebeleid in combinatie met een uitstekende dienstverlening.
- **Unique value proposition:**
 - **Modernisering van de PLVO en LV APC** en hierdoor het uitbreiden van het aantal aangesloten organisaties, het beheer van meerdere ininvestering-/pensioenregelingen en het aanbieden van meerdere investering-/pensioenproducten conform de gestelde randvoorwaarden van APC.
 - **Intensiveren en/ of exploreren van samenwerking met strategische partners** voor het behalen van schaalvoordelen en verdere uitbouw van de positionering van APC en vervolgens (nader) positioneren van APC Groep.
 - **Actief acquisitiebeleid ter uitbreiding van de binnenlandse beleggingsportefeuille.** Gezien de huidige beperking van het APC en de uitdagingen op de lokale markt, is het van belang samenwerkingen met strategische partners te exploreren.
- **Digital optimization:**
 - **Optimalisatie**, beheer en ondersteunen van infrastructuur, software, processen en dienstverlening.
 - **Opzetten / Upgraden en digitalisatie** (core business) toepassingen APC breed ter waarborging van de continuïteit en toekomstbestendigheid van APC.
 - **State of the Art uitvoering van de 1st, 2nd and 3rd line of defence** door de vergaande automatisering in de pensioen-, beleggings- én financiële administratie. Door gebruik van bijvoorbeeld robotics, data analyse-, cybersecurity-, compliance- en overige software tools wordt verder gewerkt aan een robuust en deugdelijk fundament.
- **Financieel:**
 - **Waarborgen van het behalen van het nettorendement uit beleggingen.** Realiseren en waarborgen, dat er een kostendekkende pensioenpremie in rekening wordt gebracht en het beheersen van de beheerskosten en optimaal Treasury management.
 - **Realisatie investeringsbegroting 2023**
 - **Liquiditeiten:** Monitoring onzekerheid van diverse te ontvangen kasstromen (terugbetaalcapaciteit) van diverse investeringen, uitgezette leningen van derden en te ontvangen pensioen en overige premies van de overheid. APC zal voldoening aan de verplichtingen strak monitoren en in communicatie blijven met partijen hieromtrent en strategische keuzes maken om

in de nabije toekomst een steeds groter deel van het belegd vermogen aanwenden om te kunnen voldoen aan de uitkeringsverplichtingen uit hoofde van voornoemde regelingen waardoor het vereiste rendement onder druk komt te staan.

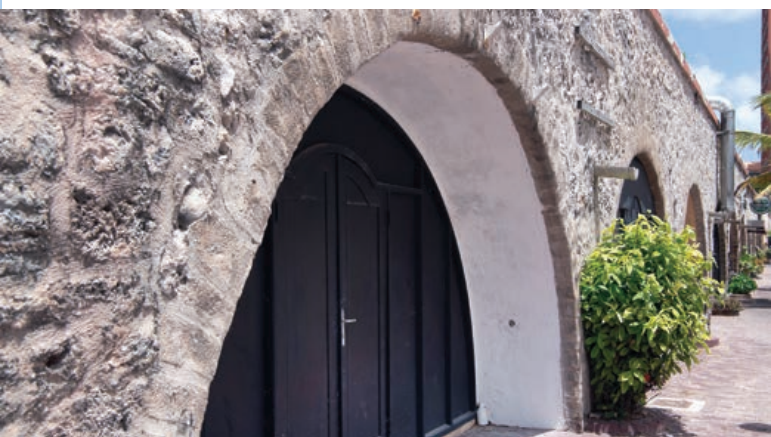
- **ALM-onderzoek en strategische asset allocatie:** APC heeft in 2022 een ALM onderzoek uitgevoerd en een Strategische Asset Allocatie vastgesteld voor de periode 2023-2025. Naar aanleiding hiervan is de buitenlandse beleggingsportefeuille geoptimaliseerd zodat deze robuuster is ingericht rekening houdend met de volatiliteit op de internationale financiële markten.

APC beschikt over voldoende financiële veerkracht om de volatiliteit, zoals geïdentificeerd in onze impactanalyses, te absorberen. Verder anticiperen we niet op aanzienlijke afwaarderingen van activa. Niettemin, gezien de macro-economische invloed op andere bedrijven, is deze financiële duurzaamheid niet onbegrensd. APC zal consistent en consequent blijven monitoren en indien noodzakelijk strategische en tactische maatregelen implementeren om de continuïteit van het pensioenfonds te waarborgen.

RIFFORT OTROBANDA, CURAÇAO

VERKORTE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2022 VAN DE APC GROEP

Verkorte geconsolideerde balans per 31 december 2022

<i>Na resultaatbestemming (in duizenden NAf)</i>	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021*
Activa		
Beleggingen	5.109.703	5.370.385
Immateriële vaste activa	14.382	13.580
Materiële vaste activa	18.818	18.310
Voorraden	420	2.088
Overige vorderingen	172.581	190.783
Liquide middelen	269.032	373.280
Totaal Activa	5.584.936	5.968.426

<i>(in duizenden NAf)</i>	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021*
Passiva		
Groepsvermogen	183.646	574.709
Aandeel derden	1.765	1.740
Voorziening voor pensioenverplichtingen	4.997.275	4.982.709
Overige voorzieningen	10.098	10.500
Voorziening latente belasting	3.387	3.387
Schulden	388.765	395.381
Totaal Passiva	5.584.936	5.968.426

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2022

<i>(in duizenden NAf)</i>	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021*
Baten		
Pensioenbijdragen	95.986	106.155
Opbrengsten uit Beleggingen	(216.556)	443.681
Waardeoverdracht	280	61
Rente opbrengst op vorderingen	1.445	2.593
Overige inkomsten	4.303	5.261
Totaal Baten	(114.542)	557.751
<i>(in duizenden NAf)</i>	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021*
Lasten		
Pensioenuitkeringen	221.638	210.291
Beheerskosten	44.390	44.770
Interestlasten	7.673	7.662
Benodigde toevoeging aan / (vrijval van) voorziening voor:		
▪ Pensioenverplichtingen	14.566	31.767
▪ Dubieuze debiteuren	(11.887)	3.098
▪ Duurtetoeslag en Compensaties personeel	(231)	(798)
Correctie ivm hertoedeling VPV APS	-	2.131
Correctie voorgaande jaren Rente R/C WP	-	5.483
Resultaat opschoningstraject	-	3
Totaal Lasten	276.149	304.407
Resultaat boekjaar	(390.691)	253.344
Aandeel derden	25	(1.767)
Totaal resultaat toe te voegen aan / (te onttrekken van) het vermogen	(390.716)	255.111

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in duizenden NAf)	31 DECEMBER 2022	31 DECEMBER 2021*
Kasstroom uit pensioen en operationele activiteiten:		
Ontvangen pensioenbijdragen	99.423	99.279
Ontvangen duurtetoeslagen	111.496	108.000
Ontvangen VUT-uitkeringen	858	410
Ontvangen compensaties	1.364	2.892
Ontvangen compensaties VVU	9.039	2.796
Ontvangen uhv vaste verrekenkoersregeling	1.186	1.783
Ontvangen AOV uitkeringen	54.933	51.857
Ontvangen waardeoverdracht	280	61
Betaald aan pensioenuitkeringen	(221.375)	(207.910)
Betaald aan duurtetoeslagen	(108.379)	(107.085)
Betaald aan compensaties	(1.349)	(2.857)
Betaald aan compensaties VVU	-	(2.000)
Betaalde beheerskosten	(41.986)	(40.941)
Netto (betalingen en ontvangsten) WP	(3.845)	(4.724)
Betaald aan AOV uitkeringen	(55.754)	(54.063)
Betaald aan restitutie premie WW	(69)	(151)
Betaalde interest op leningen bij Kredietinstellingen	(9.500)	(4.750)
Betaald aan aflossingen van leningen bij kredietinstellingen	(7.428)	(7.180)
APC Bank geconsolideerde kasstroom uit operationele activiteiten	5.793	-
Overige ontvangsten en uitgaven	22.610	22.692
Totale kasstroom uit pensioen en operationele activiteiten	(142.702)	(141.893)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten:		
Ontvangsten uit investeringsactiviteiten	3.880.504	2.824.455
Uitgaven investeringsactiviteiten	(3.842.299)	(2.600.025)
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten	38.454	224.430
Netto kasstroom	104.248	82.537
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Beginstand Liquide Middelen	485.146	402.609
Mutatie liquide middelen	(104.248)	82.537
Eindstand Liquide Middelen (inclusief R/C Girobank N.V.)	380.898	485.146
Reclassificatie R/C Girobank N.V.	(111.867)	(111.867)
Eindstand Liquide Middelen (exclusief R/C Girobank N.V.)	269.031	373.280
Money market funds	30.033	57.165
Overige liquide middelen	238.998	316.115
Totaal liquide middelen	269.031	373.280

*De vergelijkende cijfers zijn aangepast. Voor de toelichting hiervan wordt verwezen naar de paragraaf stelselwijziging.

TOELICHTING OP DE VERKORTE GECONSOLIDEERDE BALANS EN DE VERKORTE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

ALGEMENE GRONDSLAGEN

De verkorte geconsolideerde jaarrekening van de APC groep is een samenvatting van en is ontleend aan de geconsolideerde jaarrekening 2022 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao. De geconsolideerde jaarrekening 2022 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor waardering van de activa en de passiva en methoden van resultaatbepaling waaronder de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), met uitzondering van RJ 610, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. RJ 610 sluit aan op de in de Nederlandse Pensioenwet en de hieraan gerelateerde Algemene Maatregelen van Bestuur opgenomen nadere voorschriften inzake verantwoording en grondslagen voor waardering door Pensioenfonds. Aangezien APC haar zetel heeft op Curaçao is er voor gekozen om RJ 610 niet volledig toe te passen, omdat dit strijdig kan zijn met de lokale regelgeving en omdat de situatie op Curaçao anders is dan in Nederland. Naast de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving geldt ook de Landsverordening die voor APC geldt.

De onderstaande toelichtingen zijn een samenvatting van de toelichtingen opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2022 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao.

VERWERKING VAN EEN ACTIEF OF EEN VERPLICHTING

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en in de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichtingen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen

VERANTWOORDING VAN BATEN EN LASTEN

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

SCHATTINGEN EN VERONDERSTELLINGEN

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie c.q. het bestuur van APC zich over verschillende zaken een oordeel vormen en dat zij schattingen maken die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Dit is met name het geval bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van niet beursgenoteerde beleggingen.

Achteraf kan blijken dat de gehanteerde waarde afwijkt van de feitelijke waarde. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

SCHATTINGSWIJZIGINGEN

In 2022 zijn er geen wijzigingen in de actuariale grondslagen of andere significante schattingswijzigingen.

STELSELWIJZIGINGEN

In het kader van het actualiseren van het beleggingsbeleidskader van het fonds is APC continu bezig met het analyseren en aanscherpen van diverse beleidsonderwerpen waarbij deze worden afgezet tegen het theoretische kader en de 'best practice' in de industrie. Als onderdeel hiervan heeft APC de waarderingsgrondslagen voor de vastgoedbeleggingen heroverwogen. Voorheen werden de vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen de historische kostprijs. APC is van mening dat de waarderingsgrondslag reële waarde beter inzicht verstrekt aan de gebruikers van de jaarrekening en beter aansluit bij hetgeen in de bedrijfstak algemeen gebruikelijk is. Als vervolg hiervan is in boekjaar 2022 voor een stelselwijziging gekozen van de waardering van de vastgoedbeleggingen tegen historische kostprijs naar waardering tegen de reële waarde.

De stelselwijziging is retrospectief verwerkt. De vergelijkende cijfers zijn derhalve ook aangepast. De invloed op de cijfers, op zowel de post vastgoedbeleggingen, het vermogen en het resultaat, ziet u op de volgende pagina.

Balans 2021

(in duizenden NAf)	01.01.2021 VOOR STELSEL- WIJZIGING	EFFECT STELSEL- WIJZIGING	01.01.2021 NA STELSEL- WIJZIGING	31.12.2021 VOOR STELSEL- WIJZIGING	EFFECT STELSEL- WIJZIGING	31.12.2021 NA STELSEL- WIJZIGING
Vastgoedbeleggingen	175.250	96.110	271.360	181.380	89.282	270.662
Vermogen:						
▪ Beleggingsreserve	226.106	-	226.106	375.719	-	375.719
▪ Algemene Reserve	-	(3.724)	(3.724)	109.709	(10.184)	99.525
▪ Herwaarderingsreserve	-	99.833	99.833	-	99.465	99.465
Resultaat	226.106	96.110	322.215	485.428	89.282	574.710

Balans 2022

(in duizenden NAf)	01.01.2022 VOOR STELSEL- WIJZIGING	EFFECT STELSEL- WIJZIGING	01.01.2022 NA STELSEL- WIJZIGING	31.12.2022 VOOR STELSEL- WIJZIGING	EFFECT STELSEL- WIJZIGING	31.12.2022 NA STELSEL- WIJZIGING
Vastgoedbeleggingen	181.380	89.282	270.662	188.556	183.061	371.617
Vermogen:						
▪ Beleggingsreserve	375.719	-	375.719	-	-	-
▪ Algemene Reserve	109.709	(10.184)	99.525	585	(10.157)	(9.572)
▪ Herwaarderingsreserve	-	99.465	99.465	-	193.219	193.219
Resultaat	485.428	89.282	574.710	585	183.062	183.647

Staat van baten en lasten

(in duizenden NAf)	2021 VOOR STELSEL- WIJZIGING	EFFECT STELSEL- WIJZIGING	2021 NA STELSEL- WIJZIGING	2022 VOOR STELSEL- WIJZIGING	EFFECT STELSEL- WIJZIGING	2022 NA STELSEL- WIJZIGING
Waardeveranderingen van vastgoedbeleggingen verwerkt t.l.v. het resultaat	-	(6.828)	(6.828)	-	93.779	93.779
Afschrijvingen op vastgoedbeleggingen, materiële en immateriële vaste activa	7.639	(2.617)	5.022	6.496	(2.677)	3.818
Totaal Resultaat	259.324	(4.214)	255.111	(487.171)	96.457	(390.716)

SALDERING VAN EEN ACTIEF EN EEN VERPLICHTING

Een financieel actief en een financiële verplichting worden uitsluitend gesaldeerd als het nettobedrag in de balans opgenomen, indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

CONTINUÏTEIT

De directie vindt het gerechtvaardigd om voor de waarderingsgrondslagen het continuïteitsprincipe te hanteren. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de entiteit.

CONSISTENTIE WAARDERINGSGRONDSLAGEN

De waarderingsgrondslagen zijn hieronder weergegeven. De gehanteerde waarderingsgrondslagen zijn, met uitzondering van de hierboven genoemde stelselwijziging, ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaand jaar.

VERBONDEN PARTIJEN

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook de bestuursleden, directieleden en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt in toelichting 7.45 toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

VREEMDE VALUTA EN FUNCTIONELE VALUTA

De jaarrekening is opgesteld in Antilliaanse Guldens (NAf in duizenden), zijnde de functionele en presentatievaluta van APC. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar Antilliaanse guldens tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

TRANSACTIES, VORDERINGEN EN SCHULDEN

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen intern vastgestelde standaardkoersen, welke op kwartaalbasis worden aangepast aan de marktkoersen. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

VERANDERINGEN IN DE PRESENTATIE IN DE JAARREKENING EN BIJBEHORENDE TOELICHTINGEN

Als gevolg van de in het boekjaar 2022 gewijzigde waarderingsgrondslag voor de vastgoedbeleggingen (stelselwijziging), die retrospectief is verwerkt, zijn er wijzigingen in de jaarrekeningen en de bijbehorende toelichtingen verwerkt c.q. zijn de volgende vergelijkende cijfers aangepast.

- **Vastgoedbeleggingen:** de vergelijkende cijfers van zowel de balanspost Vastgoedbeleggingen als de bijbehorende Opbrengsten Vastgoedbeleggingen in de staat van baten en lasten zijn aangepast.

- **Vermogen:** het totaal van het Vermogen alsook de samenstelling van het Vermogen, waaronder de Beleggingsreserve en de Algemene reserve, zijn aangepast en is er als gevolg van de stelselwijziging Herwaarderingsreserves opgenomen.
- **Resultaat:** het totaal van het resultaat per eind 2021 is aangepast.
- **Dekkingsgraad:** de gerapporteerde dekkingsgraad per eind 2021 is als gevolg van de stelselwijziging aangepast.

AFRONDINGEN

In onderhavige jaarrekening kunnen er in de balans en de staat van baten en lasten en de bijbehorende toelichtingen afrondingsverschillen voorkomen.

CONSOLIDATIE

GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

In de consolidatie worden de financiële gegevens van APC opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin APC direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de groep.

FUSIES EN OVERNAMES

Een overname wordt volgens de purchase accounting methode in de jaarrekening verwerkt. Dit betekent dat op overnamedatum de overgenomen activa en verplichtingen gewaardeerd worden tegen reële waarden. Het verschil tussen de verkrijgingsprijs en het aandeel van de entiteit in de reële waarden van de overgenomen identificeerbare activa en verplichtingen van een deelneming op het moment van de overname, wordt als goodwill van derden verwerkt. In geval van een fusie dan wel overname onder gemeenschappelijke leiding, waarbij de onderneming de overnemende partij is, wordt de carry-over accounting methode toegepast. De fusie dan wel overname wordt dan in de jaarrekening over het boekjaar verwerkt tegen de boekwaarden zoals deze reeds waren opgenomen in de jaarrekening van de moedermaatschappij, vanaf de overnamedatum. De vergelijkende cijfers worden niet aangepast.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de gemiddelde koers. Ontvangen en betaalde rente en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Ontvangen rente uit hoofde van pensioenpremies, VUT-uitkeringen en compensaties zijn opgenomen onder de kasstroom uit pensioenactiviteiten.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

VASTGOEDBELEGGINGEN

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om huuropbrengsten en/of waardevermeerdering te realiseren en niet dienen voor eigen gebruik.

APC heeft voorheen ervoor gekozen om de vastgoedbeleggingen te waarderen tegen historische kosten. Het fonds heeft in 2022 de waarderingsgrondslagen voor de vastgoedbeleggingen heroverwogen en is van mening dat de waarderingsgrondslag actuele/ reële waarde beter inzicht verstrekt aan de gebruikers van de jaarrekening en beter aansluit bij hetgeen in de bedrijfstak algemeen gebruikelijk is. De vastgoedbeleggingen worden ingaande het boekjaar 2022 gewaardeerd tegen reële waarde. Dit betekent dat de beleggingen gewaardeerd worden tegen de prijs die zou worden ontvangen bij verkoop van een activum of betaald om een verplichting over te nemen in een ordelijke transactie tussen marktdeelnemers op de meetdatum.

De eerste waardering van vastgoedbeleggingen geschiedt tegen de verkrijgingsprijs, inclusief de transactiekosten. Na de eerste verwerking worden de vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen de reële waarde, waarbij geen sprake is van afschrijvingen, maar alleen waardeveranderingen als gevolg van de wijziging van de waardering tegen actuele waarde.

Winsten en verliezen die zijn ontstaan door een wijziging in de reële waarde van de vastgoedbeleggingen, worden verantwoord in de staat van baten en lasten van de periode waarin de wijziging zich voordoet. Daarnaast houdt het fonds voor deze waardeveranderingen een herwaarderingsreserve aan, die hetzij ten laste van de winstbestemming, hetzij ten laste van de Overige reserves wordt gevormd ter grootte van het verschil tussen de boekwaarde voor en na de herwaardering. Bij realisatie van de herwaardering via verkoop vindt rechtstreekse overboeking vanuit de herwaarderingsreserve naar de Overige reserves plaats. Een overboeking van de realisatie naar de staat van baten en lasten is dan niet toegestaan.

BEPALEN VAN DE REËLE WAARDE

Bij het bepalen van de reële waarde van vastgoedbeleggingen is een fair value hiërarchie van toepassing waarbij de volgende waarderingsmethodes in chronologische volgorde worden gebruikt op basis van hun toepasbaarheid:

1. **Marktbenadering:** Hierbij wordt de waarde van het vastgoed vergeleken met soortgelijke objecten die recentelijk zijn verkocht in de markt. Hierbij wordt rekening gehouden met factoren zoals locatie, grootte, kwaliteit, en eventuele huurinkomsten.

2. **Inkomstenbenadering:** Hierbij wordt de waarde van het vastgoed bepaald op basis van de verwachte toekomstige inkomsten die het kan genereren. Dit kan bijvoorbeeld door de netto operationele inkomsten (NOI) te delen door het gemiddelde gewenste rendement van vergelijkbare objecten in de markt.
3. **Kostenbenadering:** Hierbij wordt gekeken naar de kosten om een vergelijkbaar object te bouwen, rekening houdend met afschrijvingen. Deze methode wordt vaak gebruikt voor unieke eigendommen waarvan weinig vergelijkbare verkooptransacties beschikbaar zijn.

Gezien de huidige omstandigheden op Curaçao en de specifieke uitdagingen van de inkomstenbenadering, is de marktbenadering een meer accurate en betrouwbare methode voor het bepalen van de reële waarde van de vastgoedbeleggingen. Voor de vastgoed objecten binnen de portefeuille van APC, heeft APC de mogelijkheid om alles op basis van markt informatie te waarderen. Hierdoor zal bij de waardering van het vastgoed in eerste instantie altijd de marktbenadering worden gebruikt. De inkomstenbenadering zal in enkele gevallen worden gebruikt als er geen/ weinig marktinformatie direct beschikbaar is voor de waardering van een object.

Onderstaande punten onderbouwen waarom in de context van Curaçao en specifiek de gebieden van APC zoals Brakkeput, Janthiel, Jan Sofat en terreinen te Bonaire, de marktbenadering een meer accurate weergave van de reële waarde dan de inkomstenbenadering geeft:

- **De ('booming') ontwikkelingen in de vastgoedmarkt:** Gebieden zoals Brakkeput, Janthiel en Jan Sofat en op Bonaire hebben recentelijk veel interesse gekregen van vastgoedkopers, wat resulteert in een toenemend aantal transacties en stijgende prijzen. Dit betekent dat er voldoende vergelijkbare transacties zijn om een marktbenadering mogelijk te maken.
- **Vergelijkbaarheid:** De woningen en terreinen in deze gebieden hebben over het algemeen vergelijkbare eigenschappen, zoals grootte, locatie, en kwaliteit, wat het gemakkelijker maakt om betrouwbare vergelijkingen te maken tussen verschillende objecten.
- **Onafhankelijke taxatie:** Door gebruik te maken van een onafhankelijke taxateur wordt de objectiviteit en onpartijdigheid van de waardering gewaarborgd, wat helpt om de schijn van belangenverstrengeling te vermijden.

Het fonds schakelt onafhankelijke waarderingsexperts/ taxateurs in voor het bepalen van de reële waarde van de vastgoebeleggingen. Deze experts hebben de vereiste kennis en ervaring om een accurate en betrouwbare waardering te geven. APC heeft bewust voor onafhankelijke taxatie gekozen. Het proces dat taxateurs op Curaçao (en in het algemeen) volgen om de marktwaarde van vastgoed te bepalen kan worden onderverdeeld in verschillende stappen. Hoewel elk taxatieproces uniek is en kan variëren op basis van de specifieke omstandigheden, volgt hier een (algemene) beschrijving van de benadering:

- **Vooronderzoek:** De taxateur verzamelt informatie over het vastgoed, inclusief de locatie, de grootte, de bouwjaar, de staat van het vastgoed, en de huidige marktcondities. Dit omvat vaak een fysieke inspectie van het pand.
- **Marktanalyse:** De taxateur onderzoekt recente verkopen van vergelijkbare eigendommen in dezelfde omgeving. Deze vergelijkbare verkopen, of "comps", geven een indicatie van de marktwaarde van vergelijkbare vastgoedbeleggingen.
- **Aanpassing van comps:** De taxateur past de verkoopprijzen van de comps aan om rekening te houden met verschillen tussen de comps en het te taxeren vastgoed. Deze aanpassingen kunnen betrekking hebben op factoren zoals de grootte, de staat, de locatie, en de timing van de verkoop.

- **Berekening van de marktwaarde:** Op basis van de aangepaste verkoopprijzen van de comps, berekent de taxateur de marktwaarde van het vastgoed.
- **Rapportage:** De taxateur stelt een taxatierapport op, dat de marktwaarde van het vastgoed bevat, evenals een uitleg over hoe deze waarde is bepaald.

Het is belangrijk om te benadrukken dat dit proces enigszins kan variëren, afhankelijk van de specifieke omstandigheden en de beschikbaarheid van gegevens. Daarnaast moet worden opgemerkt dat de marktwaarde een schatting is en kan veranderen in de loop van de tijd als gevolg van veranderingen in de marktcondities. APC ziet derhalve dat de juiste aanpak/ methodologie is gehanteerd omdat door een onafhankelijke derde met de nodige kennis en ervaring een schatting is gemaakt op basis van de huidige marktomstandigheden.

Onder de vastgoedbeleggingen worden separaat onroerende zaken in aanbouw of ontwikkeling voor toekomstig gebruik als belegging opgenomen. De vastgoedbeleggingen in ontwikkeling, waarvan de reële waarde niet betrouwbaar te bepalen is, worden tegen kostprijs gewaardeerd tot het moment dat de reële waarde wel betrouwbaar is te bepalen.

Een vastgoedbelegging wordt niet langer geactiveerd in geval van afstoting of permanente buitengebruikstelling. Bij buitengebruikstelling wordt een vastgoedbelegging niet langer geactiveerd indien geen toekomstige economische voordelen meer worden verwacht. De baat of last die voortvloeit uit de desinvestering wordt bepaald als het verschil tussen de netto-opbrengst en de boekwaarde van het actief en wordt in de staat van baten en lasten verwerkt. Bij verkoop wordt het gerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve opgenomen in de overige reserves.

De vastgoedbeleggingen worden periodiek en minimaal 1 keer in de 5 jaren, door een ervaren taxateur getaxeerd. De vastgoedbeleggingen van APC zijn begin 2023 getaxeerd.

VOORRADEN

De direct voor verkoop beschikbare vastgoedobjecten die onder voorraden worden gepresenteerd betreffen woningen en terreinen van de deelnemingen CHB en APC Bank (PSB) van ex-hypotheekgevers die bij veiling ingekocht zijn. De woonhuizen en terreinen zijn gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde, welke waarde gebaseerd is op de waarde volgens het taxatierapport.

DEELNEMINGEN

Kapitaalbelangen die worden gehouden voor duurzame verbondenheid met het pensioenfonds worden gerubriceerd als deelneming. Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor het opstellen van deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover APC in deze situatie geheel of gedeeltelijk in staat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden aangemerkt als financiële instrumenten.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Financiële instrumenten omvatten belegging in effecten (aandelen, participaties en obligaties) handels- en overige vorderingen, liquide middelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

VERSTREKTE LENINGEN

De verstrekte leningen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Verstrekte leningen worden opgenomen op het moment dat zij door APC worden gefinancierd en worden niet langer opgenomen op het moment dat zij worden afgewikkeld. Vervolgens worden deze verstrekte leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt het bedrag bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van de verstrekte leningen zoals die is bepaald bij de eerste verwerking. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

VORDERINGEN

De vorderingen worden bij eerste waardering opgenomen tegen reële waarde. Bij vervolgwaaardering worden de vorderingen opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met eventuele waardevermindering.

Voor de vorderingen uit hoofde van Pensioenbijdragen, VUT-uitkeringen en de Compensaties geldt dat de overheid, onder anderen uitgaande van artikel 72 van de Plvo, mede aansprakelijk kan worden gesteld voor de uitstaande schulden van onder andere de rechtspersonen die op grond van artikel 5 van de Plvo een aanwijzing hebben gekregen. Voor alle andere in artikel 4 opgesomde instellingen is de overheid niet mede aansprakelijk voor de betaling van de premiebijdragen, VUT-uitkeringen en de Compensaties.

GEKOCHTE LENINGEN EN OBLIGATIES

Gekochte rentedragende effecten die tot het einde van de looptijd worden aangehouden worden bij eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt het bedrag bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van de gekochte leningen en obligaties zoals die is bepaald bij de eerste verwerking. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen. Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt deze verwerkt in de staat van baten en lasten.

HANDELSPORTEFEUILLE

Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Reële waarden worden ontleend aan genoteerde marktprijzen in liquide markten, mits deze beschikbaar zijn. Indien er geen actieve markt is of genoteerde marktprijzen niet beschikbaar zijn, wordt de reële waarde geschat aan de

hand van een verscheidenheid van waarderingstechnieken, waaronder contante-waarde methoden en andere prijsbepalingsmodellen. De in prijsbepalingsmethoden gehanteerde gegevens zijn afkomstig van betrouwbare externe bronnen. Bij toepassing van een contante-waarde methode worden de geschatte toekomstige kasstromen gebaseerd op de beste schattingen van het Management. De bij deze methode gehanteerde disconteringsvoet is een markt gerelateerde voet per balansdatum voor instrumenten met vergelijkbare voorwaarden. De reële waarden worden aangepast voor de kredietkwaliteit van het instrument.

VALUTATERMIJNCONTRACTEN

Valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Valutatermijncontracten die verhandeld worden op een actieve markt, worden gewaardeerd op basis van de relevante marktnoteringen. Wanneer deze niet op een actieve markt worden verhandeld, worden deze gewaardeerd op basis van afgeleide marktnoteringen. Als deze afgeleide marktnoteringen niet beschikbaar zijn, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme waarderingsmodellen. Baten of lasten die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde van deze valutatermijncontracten worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

INVESTERINGEN IN EIGEN VERMOGEN INSTRUMENTEN (NIET BEURSGENOTEERD)

Effecten (kapitaalbelangen, deelnemingen zonder invloed van betekenis en participaties) worden gewaardeerd tegen kostprijs. Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt deze in de staat van baten en lasten verwerkt.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten die na de eerste verwerking worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen via de staat van baten en lasten, worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt.

Bij verkoop van de effecten aan een derde of door opname in de effectieve rente (in geval van een rentedragend actief) worden de transactiekosten in de staat van baten en lasten verwerkt.

LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De liquide middelen bestaan uit banksaldi en direct opvraagbare deposito's bij banken. Bankrekeningen gehouden bij een bank met statutaire zetel op Curaçao, worden als lokale banken gepresenteerd. Alle overige bankrekeningen worden als buitenlandse banken gepresenteerd. Onder de buitenlandse banken wordt tevens een bedrag opgenomen welk bedrag door de buitenlandse brokers als 'Money market fund' wordt aangehouden.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN VAN FINANCIËLE ACTIVA

APC beoordeelt op elke balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardevermindering van een financieel actief of een groep financiële activa. Een financieel actief of een groep financiële activa heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan indien er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardevermindering als gevolg van een of meer gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan na de eerste opname van het actief en vóór de balansdatum (een 'tot verlies leidende gebeurtenis') en een dergelijke gebeurtenis een nadelig effect heeft op de geschatte toekomstige kasstromen uit het financieel actief of de groep financiële activa. Uitsluitend als en voor zover dit het geval is, wordt er een bijzondere waarde verminderingsverlies opgenomen als last in de staat van baten en lasten.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële vaste activa, waaronder geactiveerde investeringen in applicatiesystemen, worden bij verwerving opgenomen tegen kostprijs. De waardering na eerste verwerking vindt plaats tegen kostprijs, onder aftrek van afschrijvingen. De afschrijvingspercentages variëren tussen 10%, 15%, 20% en 25% en afschrijving geschiedt volgens de lineaire methode.

De Goodwill wordt bij eerste waardering bepaald als het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de eerste waardering van de verkregen deelneming, zijnde de reële waarde van de activa en de verplichtingen per overnamedatum. Op de Goodwill wordt lineair in 10 jaren afgeschreven.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa worden bij verwerving gewaardeerd tegen kostprijs, en wel de verkrijgingprijs plus bijkomende kosten. De waardering na eerste verwerking vindt plaats tegen kostprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen, op basis van de verwachte levensduur, rekening houdend met de restwaarde (bedrijfsgebouwen 2,5%, airco 10%, liftinstallatie 10%, computer 25% en overige vaste activa 10%).

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balanswaarde worden verwacht. Er is sprake van een bijzondere waardevermindering wanneer de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde. Over materiële vaste activa in ontwikkeling wordt niet afgeschreven.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN VAN VASTE ACTIVA

Een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt onmiddellijk als een last verantwoord in de staat van baten en lasten, behalve wanneer het actief is gewaardeerd tegen actuele waarde. Een bijzondere waardevermindering van een geherwaardeerd actief wordt als een herwaarderingsafname verantwoord. Een actief is aan een bijzondere waardevermindering onderhevig indien de boekwaarde hoger is dan de realiseerbare waarde.

BELEGGINGSRESERVE

Het fonds houdt een beleggingsreserve aan ten behoeve van de beleggingen die op actuele waarde worden gewaardeerd, behalve voor de Vastgoedbeleggingen waar er een aparte herwaarderingsreserve voor wordt opgenomen. De beleggingsreserve wordt gedefinieerd als een deel van het eigen vermogen van het fonds, bestemd voor het opvangen van negatieve waardeveranderingen van de beleggingen. Eventueel gerealiseerde negatieve resultaten worden ten laste van de beleggingsreserve verwerkt, tot een minimum van nul, daar de beleggingsreserve niet negatief kan worden.

De beleggingsreserve geldt als buffer om waardebepalingen in de beleggingsportefeuille op te vangen. Met ingang van het boekjaar 2002 wordt op deze reserve jaarlijks het verschil tussen normatief rendement van 5% en de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeverschillen gemuteerd. De beleggingsreserve wordt verhoogd respectievelijk verlaagd met het rendement dat gemaakt wordt op de verschillende beleggingen tot een bepaald maximum. De mutatie van de beleggingsreserve vindt als volgt plaats:

- De jaarlijkse toevoeging aan de beleggingsreserve is gelijk aan het rendement boven 5% dat in enig jaar wordt behaald totdat het maximum is bereikt. Indien het rendement minder dan 5% bedraagt, wordt het verschil (5% minus het behaald rendement) onttrokken aan de beleggingsreserve op voorwaarde dat de reserve nimmer negatief mag zijn. Indien de beleggingsreserve in enig jaar negatief zou worden,

wordt deze op nul gesteld. Vervolgens start de reserve in het volgend jaar op nul (het verleden wordt niet verder beschouwd).

- Indien er eventuele vermogenstekorten over voorgaande jaren zijn, worden deze tekorten in mindering gebracht op het saldo baten en lasten in enig jaar. In geval het resultaat van het saldo baten en lasten in enig jaar na aftrek van eventuele vermogenstekorten voorgaande jaren positief is, geschiedt de mutatie van de beleggingsreserve conform het hierboven genoemd punt.

Voor de beleggingsreserve gelden de maxima, mits het resultaat het toelaat: 20% van de marktwaarde van de aandelenportefeuille ultimo boekjaar en 5% van de marktwaarde van de obligatieportefeuille, anders geldt het beschikbare resultaat als maximum.

HERWAARDERINGSRESERVE

De vastgoedbeleggingen worden tegen de reële waarde gewaardeerd waarbij waardeveranderingen in de reële waarde in de herwaarderingsreserve worden verantwoord. De herwaarderingsreserve is het verschil tussen de reële waarde en de waarde op basis van de verkrijgingsprijs rekening houdend met de cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen. De herwaarderingsreserve wordt per actief gevormd en aangehouden en er wordt binnen de herwaarderingsreserve niet gesaldeerd. Als er sprake is van een waardedaling waardoor de herwaarderingsreserve negatief wordt, zal de negatieve waarde ten laste van de staat van baten en lasten komen. Een negatieve herwaarderingsreserve is dus niet mogelijk.

VOORZIENING VOOR PENSIOENVERPLICHTINGEN (VPV)

De VPV heeft een langlopend karakter. De VPV dekt het pensioen voor de actieve deelgenoten, gewezen deelgenoten, pensioentrekkenden (ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en invalidenpensioen). Voor de waardering van de voorziening voor pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

Berekeningsmethode

De VPV is gelijk aan de actuariële contante waarde per 31 december 2022 van de tot en met die datum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. De VPV wordt vastgesteld met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven.

Overlevingstafels/ sterftegrondslagen

De sterftegrondslagen voor de vaststelling van de waarde van de pensioenverplichtingen zijn de APC ervaringsprognose tafel 2019, thans met start jaar 2023. Deze tafel heeft als basistafel de tafel GBM/V 2013- 2018 gecorrigeerd met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte met toepassing van door het fonds bepaalde sterftetrend.

Interest

Voor de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een rekenrente van 3,5% gehanteerd. Deze rekenrente dient zo veel als mogelijk een reflectie te zijn van het verwachte rendementspercentage dat het belegd pensioenvermogen in de toekomst zal opbrengen. De hoogte van de rekenrente wordt jaarlijks beoordeeld op aanvaardbaarheid.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen wordt verondersteld tot leeftijd 21 te worden uitgekeerd. Indien de wees ouder is dan 21 jaar en nog studeert, zal tot 25 jaar worden uitgekeerd. Voor het nog niet ingegaan wezenpensioen

wordt een voorziening gevormd van 2,5% van de voorziening voor latent weduwen/ partner pensioen voor actieve gewezen deelnemers.

Gehuwdheid / partnerfrequenties

■ **Actieve en gewezen deelnemers**

Er wordt verondersteld dat 80% van de actieve en de gewezen deelnemers voor de pensioendatum een partner hebben die recht hebben op nabestaandenpensioen. De partnerfrequentie neemt na de pensioendatum af op grond van de sterftekansen van de partners volgens de gebruikte overlevingskansen.

■ **Gepensioneerde deelnemers**

Voor gepensioneerde deelnemers wordt de werkelijke burgerlijke staat gebruikt.

Hertrouwkansen

■ **Actieve en gewezen deelnemers**

De mannelijke deelgenoten zijn 4 jaar ouder verondersteld dan hun partner en de vrouwelijke deelgenoten zijn 4 jaar jonger verondersteld dan hun partner.

■ **Gepensioneerde deelnemers**

De mannelijke deelgenoten zijn 4 jaar ouder verondersteld dan hun partner en de vrouwelijke deelgenoten zijn 4 jaar jonger verondersteld dan hun partner.

Kosten

Ter dekking van de uitbetalingskosten is de netto voorziening met 2% verhoogd.

Leeftijd en duren

Er wordt verondersteld dat alle deelnemers en overige belanghebbenden zijn geboren op de eerste dag van de maand samenvallend met of volgend op de daadwerkelijke geboortemaand.

Driemaands slotuitkering smartengeld

Voor actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers wordt de slotuitkering gewaardeerd op actuariële factoren.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

■ **Pensioenopbouw**

De pensioenopbouw wordt aan de periode toegerekend waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. Uitzondering hierop is de zogeheten diensttijddoortelling van de pensioenopbouw in geval van arbeidsongeschiktheid en overlijden. De last voor deze toekomstige pensioenopbouw wordt ineens genomen in het jaar waarin de deelnemer arbeidsongeschikt wordt of overlijdt.

■ **Interesttoevoeging**

De interesttoevoeging vindt plaats op basis van de nominale rente met een looptijd van 1 jaar zoals door het APC is bepaald voor het lopende jaar. De rente wordt over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar berekend. Het rentepercentage bedraagt per 31 december 2022: 3,5% (2021: 3.5%).

■ **Onttrekking voor pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer**

De vrijval uit de voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de pensioenuitkeringen en kosten bij de berekening van deze voorziening waren voorzien.

■ **Wijziging actuariële grondslagen**

Het effect van de aanpassing van de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode bepaald en in de staat van baten en lasten opgenomen.

■ **Overige mutaties voorziening pensioenverplichting**

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen worden aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en minus de voorziening voor duurtetoelage en de compensaties ten behoeve van het personeel te delen door de voorziening pensioenverplichting, zoals opgenomen in de balans.

Voorziening personeel

De voorziening voor Duurtetoelage en Compensaties voor het personeel is gebaseerd op afspraken zoals vastgelegd in de pensioenregeling. De berekening van deze voorziening is een actuariële berekening waarbij de methoden en waarderinggrondslagen, met uitzondering van de vervroegde pensionering, overeenkomstig zijn aan die van de voorziening pensioenverplichting.

Langlopende schulden

De eerste verwerking van langlopende leningen geschiedt tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden langlopende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Deze worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Pensioenbijdragen

De pensioenbijdragen worden verwerkt in het jaar van verwerking van de schriftelijke mededelingen door de werkgeversorganisaties aangaande aanstellingen, bevorderingen, periodieken en uitdiensttreding.

Inkoopsommen

Inkoopsommen van vóór indiensttreding worden verwerkt in het jaar van verwerking van de inkoopbesluiten. De inkoopsommen worden door een inhouding van 10% van de bijdragegrondslag maandelijks op het inkomen van de deelnemers ingehouden.

Bijdrage grondslag

Voor de pensioenregeling worden zowel bijdragen door deelgenoten als bijdragen door de werkgevers betaald. De bijdragegrondslag is gedefinieerd als het ambtelijk inkomen voor dat jaar. De deelgenoten zijn per jaar een eigen bijdrage in de kosten van de pensioenregeling verschuldigd. De bijdrage van de deelgenoten in de pensioenregeling bedraagt 6% van de bijdragegrondslag verminderd met de franchise (werknemersdeel). Dit deel wordt door de werkgever ingehouden op de inkomsten van de overheidsdienaar. Het verschil tussen de totale bijdrage (18%) en de eigen bijdrage (6%) vormt de aanvullingsbijdrage (werkgeversdeel). Verder zijn door de deelgenoten extra bijdragen verschuldigd over vervulde diensttijd vóór de aanvang van het deelgenootschap mits zij deze diensttijd hebben ingekocht.

BITTERSTRAAT 1 SCHARLOO, CURAÇÃO

De totale bijdrage bedraagt op grond van de Pensioenlandsverordening 18% (2021: 18%) van de bijdragegrondslagen en is als volgt opgebouwd:

Coming service	13,5%
Opslag wegens overlijden in actieve dienst	0,5%
Opslag voor arbeidsongeschiktheid	0,8%
Opslag voor kosten	2,5%
	17,3%
Solvabiliteitsopslag	2,2%
Totaal	19,5%
Premie (huidige doorslag)	18,0%
Overschot / (tekort)	-1,5%

Opbrengsten en kosten

Opbrengsten en kosten in andere valuta dan NAF zijn omgerekend tegen intern vastgestelde standaardkoersen, welke op kwartaalbasis worden aangepast aan de marktkoersen.

Dividendopbrengsten

Dividendopbrengsten uit de beleggingen in aandelen worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Interestopbrengsten

Interestopbrengsten uit obligaties worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Rentebaten

Rentebaten worden opgenomen tegen de effectieve rentevoet, welke in de praktijk vrijwel altijd gelijk is aan de nominale rentevoet van de instrumenten. Onder deze post worden rentebaten met betrekking tot hypotheekvorderingen verantwoord verminderd met de rentelasten op gelden in depot.

Pensioenregeling personeel

De werknemers van APC Groep zijn aangesloten bij de pensioenregeling van het fonds. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Er zijn naast het vormen van een voorziening voor Duurtetoeslag en Compensaties op dit moment geen bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers waarvoor een voorziening moet worden opgenomen, zoals voor het verrichten van extra betalingen of herstellpremies als gevolg van een lage dekkingsgraad van het pensioenfonds.

Belastingen

APC is conform de Landsverordening Winstbelasting artikel 1 lid 2c, vrijgesteld van belastingen. CHB heeft met ingang van 1 januari 2015 de status van transparante vennootschap verkregen en is vrijgesteld van winstbelasting.

Korporaal N.V. is ingevolge artikel 1 onderdeel a, van de Landsverordening op de Winstbelasting, winstbelasting plichtig. De in 2018 opgenomen belasting in de geconsolideerde jaarrekening betreft een latente belasting van Korporaal N.V. APC is voornemens om Korporaal N.V. aan te laten merken als een transparante vennootschap.

APC Bank N.V. is winstbelasting plichtig.

Penha Gebouw. Punda, Curaçao.

OVERIGE GEGEVENS

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Het fonds is voornemens om na de verkrijging van de overige aandelen van CHB haar volle participatie in het kapitaal van CHB over te dragen aan APC Bank N.V. APC Bank is in 2020 opgericht en is in het bezit van een commerciële bankvergunning van CBCS en zal op termijn de activiteiten van CHB overnemen.

Datering en ondertekening jaarrekening

Aldus opgesteld door de directie en vastgesteld door het bestuur op 4 juli 2023.

*Namens het bestuur van
het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao*

Mevrouw C. Jozefa-Do Rego MSc, EMIA
Voorzitter

OVERZICHT AANGESLOTEN LICHAMEN

Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC)

Algemene Rekenkamer

Analytisch Diagnostisch Centrum (ADC)

Aqualectra Distribution N.V.

Aqualectra Production N.V.

Bureau Intellectuele Eigendommen

Bureau Telecommunicatie & Post

Bureau Ziektekosten Voorziening (BZV)

C-Post International N.V.

Caribisch Marine Biologisch Instituut (CARMABI)

Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS)

Centrale Hypotheekbank N.V. (CHB)

CORE N.V.

Curaçao Airport Holding N.V.

Curaçao Airport Partners (CAP)

Curaçao Pilots Organisation N.V.

Curaçao Ports Authority N.V. (CPA)

Curaçao Tourist Board (CTB)

Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (DC-ANSP)

Fair Trade Authority Curaçao (FTAC)

Fondo di Garantia pa Bibienda Kòrsou

Fundashon Biblioteka Públiko Kòrsou (FBPK)

Fundashon Desaroyo Deportivo Kòrsou (FDDK)

Fundashon Kas di Kultura Kòrsou

Fundashon pa Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon (FEFFIK)

Fundashon pa Inovashon di Enseñansa di Kòrsou (FIDE)

Fundashon pa Skol Humanista na Papiamentu

Fundashon Perspektiva i Sosten Integral (FPSI)

Fundashon Planifikashon di Idioma (FPI)

Fundashon Weg Number Kòrsou

Gemeenschappelijk Hof van Justitie

Instituto pa Formashon den Enfermeria (IFE)

Instituut voor Pedagogische en Sociale Opleidingen (IPSO)

Kabinet van de Gouverneur van Curaçao

Landsloterij

Postspaarbank

Raad voor Rechtshandhaving

Sentro pa Guia Edukashonal (SGE)

Servisio di Limpiesa di Kòrsou N.V. (Selikor)

Sociale Verzekeringsbank (SVB)

Stichting Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis Dr. D.R. Capriles

Stichting ARBO Consult

Stichting Belastingaccountantsbureau (SBAB)

Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten

Stichting Gaming Control Board

Stichting Kadaster & Openbare Registers Curaçao

Stichting Monumentenfonds Curaçao

Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB)

Stichting RK Centraal Schoolbestuur

Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC)

University of Curaçao (UOC)

Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs

Vertegenwoordiging van Nederland

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Het historische centrum van Willemstad staat sinds 1997 op de Werelderfgoedlijst. Willemstad staat bekend om haar gekleurde historische architectuur. De vier historische wijken Punda, Otrobanda, Scharloo en Pietermaai onderscheiden zich door de diversiteit in architectuur waar zowel Nederlandse, Portugese en Spaanse stijlen zijn gecombineerd.

APC - ALGEMEEN PENSIOENFONDS CURAÇAO

Schouwburgweg 26, Willemstad, Curaçao

T.: +5999 434.3000

M.: info@apc.cw

www.apc.cw